

Thuis in de wereldstad

Verkiezingsprogramma

D66 Rotterdam 2022 - 2026

Foto: Barbara Raatgever

Voorwoord Chantal Zeegers

Beste Rotterdammer,

Voor u ligt een progressief programma voor het Rotterdam van de toekomst. Een programma met de nodige ambitie om de huidige uitdagingen waar we als stad voor staan het hoofd te bieden. Dit willen we doen samen met de stad, met een open houding.

De afgelopen 12 jaar heeft D66 onafgebroken en met succes gebouwd aan een aantrekkelijk Rotterdam. Een fijne plek om te wonen en te leven. De komende jaren staat er veel op het spel. Het klimaat, betaalbare woningen, achterstanden als gevolg van de coronacrisis. Maar wij geloven dat we dit aan kunnen. Samen met de stad en de kracht en creativiteit van de mensen. Met elkaar innovatieve oplossingen vinden voor deze uitdagingen. Er moeten scherpe keuzes worden gemaakt. Die keuzes durven wij te nemen.

Denk aan een groene, duurzame stad met volop ruimte voor voetgangers, fietsers en het openbaar vervoer. Een stad met betaalbare woningen voor studenten en middeninkomens, zodat niemand de stad uit hoeft. Een stad waar altijd wat te doen is, met een bruisend nachtleven, een rijk en divers cultureel aanbod en met aantrekkelijke winkelstraten. Een stad waar we strijden voor gelijke kansen in het onderwijs. En een veilige stad, waar geen ruimte is voor discriminatie en intimidatie. Een stad waar iedereen zichtbaar zichzelf kan zijn. Dag en nacht.

Al deze dingen bereiken we niet alleen. Er is een hoop te doen. We staan voor grote uitdagingen om Rotterdam een fijne plek te laten zijn. Om dit te bereiken neem ik graag het initiatief voor een progressieve coalitie. Met de stad. Met alle Rotterdammers. Een coalitie die inzet op de veerkracht van Rotterdam en vooruit durft te kijken.

Voor het Rotterdam van de toekomst.

Chantal Zeegers
Lijsttrekker D66 Rotterdam

Voorwoord Sigrid Kaag

Geachte lezer,

Voor u ligt een programma gebaseerd op de urgentie van dit moment. Meer dan ooit voelen wij de noodzaak onze leefomgeving te beschermen tegen de verwoestende effecten van de opwarming van de aarde. Meer dan ooit voelen wij de noodzaak om de groeiende kloof tussen arm en rijk, tussen diegenen met kansen en diegenen zonder kansen te dichten.

De oplossingen die wij aandragen zijn geworteld in een lange politieke traditie. Want D66 is niet alleen een pragmatische, maar ook een sociaalliberale partij. Wij zijn ervan overtuigd dat mensen alleen vrij kunnen zijn als de overheid gelijke kansen schept voor iedereen.

Dat betekent dat wij genoeg huizen willen bouwen om voor iedereen een passende en betaalbare plek te kunnen bieden. Wij willen dat leraren, verpleegkundigen, agenten en al die anderen die werk doen voor de samenleving kunnen wonen in de wijk waar ze werken. Wij willen dat uw wijk groener wordt, met schone lucht en schoon water voor iedereen. Wij willen dat uw kinderen naar een school gaan waar ze met passie en aandacht worden voorbereid op de wereld zoals die is. Wij willen dat uw kinderen aanspraak kunnen maken op huiswerkbegeleiding, sport, kunst en muziek—ook als u dat zelf niet kunt betalen. En wij willen meer wijkagenten, zodat u zich veilig voelt in de buurt.

Er staat veel op spel. Wilt u dat Rotterdam meedoet in de strijd tegen de opwarming van de aarde? Wilt u dat het onderwijs zo goed wordt dat alle mensen tot hun recht kunnen komen? Wilt u nieuwe politiek, die omkijkt naar anderen en verder kijkt naar morgen? Dan heeft u het juiste programma opengeslagen.

D66 heeft u nodig. Daarom vragen wij uw vertrouwen.

Hartelijke groet en veel leesplezier,

Sigrid Kaag

Inleiding: Thuis in de wereldstad	5
Duurzaamheid: Klaar voor morgen	7
Stippen aan de horizon	8
Nieuwe energie	9
Verduurzaming bebouwde omgeving	10
Verduurzaming (lucht)haven	12
Circulaire economie	13
Wonen: Betaalbaar wonen in een groene stad	14
Wonen	15
Bouwen & Gebiedsontwikkeling	17
Natuur & Groen	19
Afval	20
Sociaal domein: Meer gelijke kansen	22
Onderwijs	23
Zorg & Welzijn	25
Armoede & Schulden	27
Werk & Inkomen	28
Sport	29
Levendige stad: De stad die bruist	31
Kunst & Cultuur	32
Horeca	34
Evenementen	35
Vestigingsklimaat	36
Winkelstraten	37
Toerisme	39
Samenleven: Een veilige en rechtvaardige stad	39
Veiligheid	40
Drugsbeleid	43
Mensenrechten, Discriminatie, Emancipatie & Diversiteit	44
Nieuw in Rotterdam	46
Mobiliteit: Veilig en schoon onderweg	48
Voetgangers, fietsers, auto's & deelmobiliteit	49
Openbaar vervoer	50
Verkeersveiligheid & -overlast	52
Stadsbestuur: Vertrouwen geven en ontvangen	54
Bestuursmodel & organisatie	55
Participatie	56
Digitalisering, Privacy & Media	57
Financiën	59
Nawoord	60

Inleiding: Thuis in de wereldstad

Sinds 2010 neemt D66 in Rotterdam verantwoordelijkheid door mee te besturen in het College van Burgemeesters en Wethouders. We zijn al meer dan tien jaar dé progressieve partij die echt dingen verandert. Op veel dingen zijn we trots. Rotterdam zit in de lift, er is een duurzaamheidsagenda en buitenruimtes worden groener. De nieuwe Coolingsingel, het Depot, het Schiekadeblok en de aanpassingen in de Witte de Withstraat hebben de stad mooier en leefbaarder gemaakt. Onze focus op een levendige stad heeft geresulteerd in een bruisend nachtleven, een aantrekkelijke binnenstad, een divers cultureel aanbod en uiteindelijk de komst van het Eurovisie Songfestival naar Rotterdam. Dat past bij de manier waarop we in Rotterdam politiek willen bedrijven. We zijn optimistisch, oplossingsgericht, tonen lef en steken de handen uit de mouwen.

Het werk is echter nog lang niet af. De wereld om ons heen verandert sneller dan ooit tevoren. Rotterdam moet sneller verduurzamen om zijn steentje bij te dragen aan het tegengaan van klimaatverandering. De woningnood is enorm hoog en dat vraagt om een onorthodoxe aanpak om de schaarse ruimte in de stad slim in te zetten. Want behalve wonen willen Rotterdammers ook wandelen in het park, sporten, koffiedrinken op een terras en naar de huisarts.

In Rotterdam groeien, ondanks alle welvaart, nog steeds één op de vijf kinderen in armoede op. De kansen die je hebt op een succesvol en gelukkig leven hangen te veel af van de plek waar je wieg staat. Die kansenongelijkheid zien we ook terug op de arbeidsmarkt. Het lukt niet iedereen om een goed inkomen te verdienen. Ook de COVID-19 pandemie brengt nieuwe uitdagingen met zich mee. De Rotterdamse horeca, het nachtleven, de cultuur- en evenementensector, samen de motor van onze bruisende stad, hebben anderhalf jaar stilgelegen. Samen staan we voor de opgave om de stad in al haar facetten opnieuw te laten bloeien.

In dit verkiezingsprogramma vindt u onze plannen voor Rotterdam. Onze plannen zijn progressief en dat is nodig om de bovenstaande uitdagingen te lijf te gaan. Wat deze plannen met elkaar verbindt, leest u in deze inleiding. Het zijn de uitgangspunten waarop dit verkiezingsprogramma gestoeld is.

1. Positief: We hebben vertrouwen in iedere Rotterdammer

Als D66-ers vertrouwen we op de eigen kracht van het individu. We respecteren de menselijke wil en ieders persoonlijke vrijheid. We versterken de persoonlijke veerkracht en het nemen van verantwoordelijkheid. We stimuleren ondernemerschap. Het overgrote deel van de Rotterdammers doet zijn best. We zijn ervan overtuigd dat als we vertrouwen geven, dit zich terug zal betalen. Dat een enkeling dit vertrouwen schaadt, valt in het niet bij de prijs die we betalen als we iedere Rotterdammer met wantrouwen benaderen. Positiviteit is ons antwoord op betutteling, argwaan en wantrouwen.

2. Groen: We denken aan morgen bij de keuzes van vandaag

De aanpak van klimaatverandering, het vergroten van de leefbaarheid in de stad en keuzes in bereikbaarheid zijn thema's die vragen om goed doordacht beleid dat rekening houdt met de lange termijn. Deze tijd verdraagt geen lichtzinnigheid. We hebben stippen aan de horizon nodig. Rigoureuze vergroening van de stad, duurzame bebouwde omgeving, een autoluwe binnenstad en een CO2-neutrale haven. D66 Rotterdam is vastberaden om de weg naar duurzaamheid, circulariteit en schone lucht te vervolgen.

3. Sociaal: We streven naar meer gelijke kansen

Ongeveer 60.000 huishoudens in Rotterdam hebben een schuldenprobleem of dreigen dat te krijgen. 10% van de Rotterdammers leeft rond of onder het sociaal minimum. Voor deze groep staat de betaalbaarheid van een woning extra onder druk. We zijn er voor de Rotterdammers die een steuntje in de rug nodig hebben. In het bijzonder voor hen die aan de start staan: de Rotterdamse kinderen. Het grootste gedeelte van iemands sociaaleconomische status wordt bepaald door de plek waar zijn wieg staat. We willen kansengelijkheid bevorderen. Iedere Rotterdammer heeft zijn eigen dromen en verdient een eerlijke kans om deze werkelijkheid te maken.

4. Veilig: We vergroten het gevoel van veiligheid zonder vrijheden op te offeren

We zijn op de goede weg. De veiligheidsindex in Rotterdam stijgt ieder jaar. Toch voelen Rotterdammers zich niet altijd veilig. Bewoners zullen zich pas echt veilig voelen als ze in een prettige omgeving wonen. Daarom staan we voor een stad die ontmoetingen met burens en betrokkenheid bij de buurt stimuleert. We geloven dat we veel meer met elkaar gemeen hebben dan dat we van elkaar verschillen. Daarbij erkennen we verschillen die er wel zijn en omarmen we diversiteit op alle vlakken. Het is duidelijk dat we ook kampen met grote en kleine criminaliteit. Daarvoor is een coherente aanpak nodig. Hen die de vrijheid van anderen beknotten door bijvoorbeeld intimidatie, agressie, discriminatie en overlast pakken we gericht en gepast aan. We offeren hierbij niet de vrijheden van de grote groep op.

5. Betrouwbaar: We streven naar een overheid die behulpzaam en voorspelbaar is

Een behulpzame, voorspelbare en rechtvaardige overheid is cruciaal voor het vertrouwen. We zetten de lijn van de afgelopen jaren door en streven naar een Rotterdams bestuur dat uitblinkt in de uitvoering. Dat betekent een bestuur dat niet bang is zijn oor te luisteren te leggen en verantwoordelijkheid weg te geven. Zoals aan de wijkraads of door middel van thematische lotingen en right to cooperate. Tot slot, staan we voor een openbaar bestuur dat de menselijke maat in het oog houdt en dat begrijpt hoe de uitwerking van beleidsplannen vorm krijgt.

Duurzaamheid

Klaar voor morgen

Stippen aan de horizon

De kans is groot dat kinderen die nu geboren worden het jaar 2100 gaan halen. Hoe hun leven eruitziet eind deze eeuw hangt voor een groot deel af van de keuzes die we nu maken op het gebied van duurzaamheid. De impact van klimaatrampen wereldwijd zijn de laatste jaren zichtbaar en voelbaar geworden. Ook voor een stad als Rotterdam zijn de gevolgen niet te onderschatten: stijgende zeespiegel, overstromingsrisico's van rivieren, afvoer van regenwater, hittestress en een inklinkende bodem.

De afgelopen jaren heeft de stad onder leiding van D66 al veel stappen gemaakt. Maar de uitdagingen zijn groot: de energietransitie waarin we stap voor stap afscheid nemen van fossiele brandstoffen, het opbouwen van een circulaire economie, de stad inrichten op een veranderend klimaat en werken aan herstel van biodiversiteit. We pleiten daarom voor proactief en inclusief duurzaamheidsbeleid. Proactief omdat we vinden dat de gemeente naast een faciliterende en coördinerende ook een initiërende en risicodragende rol moet pakken door samen met partners in de stad projecten en initiatieven op te zetten. Inclusief zodat er verschillende aanpakken komen, die passen bij de verschillende gebieden en inwoners van Rotterdam. We zijn van mening dat de duurzaamheidstransitie voor iedereen moet werken, ook voor Rotterdammers met een kleinere beurs.

Succesvol duurzaamheidsbeleid is gebaat bij heldere einddoelen en meetbare tussenstappen. We gaan voor de volgende stappen naar een toekomstbestendig Rotterdam.

- **Een CO2-neutrale stad in 2040.** Rotterdam levert netto geen bijdrage meer aan opwarming van de aarde door de uitstoot van broeikasgassen. Om dit te bereiken gaan we voor een emissiereductie van minimaal 60% in 2030 ten opzichte van 1990.
- **Een circulaire Rotterdamse economie in 2040.** We streven naar een samenleving waarin materialen en producten zo lang mogelijk worden gedeeld, verhuurd, hergebruikt, hersteld, opgeknapt en gerecycleerd om meer waarde te creëren. Daarom willen we dat Rotterdam in 2026 25% minder primaire grondstoffen gebruikt, in 2030 moet dit naar 50% en in 2040 streven we naar nul.

- **Schone en gezonde lucht.** De luchtkwaliteit in Rotterdam is verbeterd, maar behoort nog steeds tot de meest vervuilde en ongezondste van heel Europa. Hierdoor leven Rotterdammers minder lang en worden ze eerder ziek dan andere Nederlanders. We zetten alles op alles om de luchtkwaliteit te verbeteren. In 2025 voldoet Rotterdam ruimschoots aan alle EU-grenswaarden en WHO-advieswaarden met betrekking tot de luchtkwaliteit.
- **Klimaatadaptatie en biodiversiteit onderdeel van ruimtelijke ordening.** De impact van klimaatverandering is nu al merkbaar: we hebben hetere zomers en heftigere buien. Daarnaast is het slecht gesteld met de biodiversiteit in en rondom de Nederlandse steden. We vergroten het areaal groen met 8 hectare per jaar door bestaande plekken te vergroenen. Alle ruimtelijke plannen dragen stevig en meetbaar bij aan klimaatadaptatie (hitte, droogte, wateroverlast en overstroming) en biodiversiteit. Het Rotterdams Weerwoord en Convenant Bouw Adaptief Zuid-Holland zijn goede voorbeelden van hoe we vinden dat het moet.
- **Burgerberaad voor het klimaat.** We organiseren een Rotterdams burgerberaad voor het klimaat. Hierbij wordt een willekeurige groep Rotterdammers geloot om mee te praten over de klimaatmaatregelen die de gemeente moet nemen om onze doelen voor 2030 te halen. Dit burgerberaad kan ook voorstellen doen voor extra maatregelen. De voorstellen die hieruit voortkomen, worden door de gemeenteraad besproken en mogen alleen onder vooraf gestelde voorwaarden worden verworpen.

Nieuwe energie

Een duurzame stad vraagt een nieuw energiesysteem: een systeem waarbij maximaal gebruik wordt gemaakt van lokaal opgewekte hernieuwbare energie uit bijvoorbeeld zonnepanelen en windmolens. We geven de voorkeur aan ruimtelijk goed inpasbare oplossingen, zoals zonnepanelen op daken en windenergie op- en rondom bedrijventerreinen. We gebruiken warmtebronnen zoals geothermie en restwarmte uit de industrie om in de warmtevraag te voorzien. Ook zullen we de vraag moeten reduceren en vraag en aanbod beter aan elkaar moeten matchen.

Om versnelling teweeg te brengen ondersteunen we duurzame initiatieven uit de stad, bijvoorbeeld door de energiecoöperaties in Rotterdam. Juist door van onderaf te werken vergroten we het draagvlak. Daarnaast zoekt de gemeente met partijen uit de stad actief naar kansrijke projecten die bijdragen aan een groter aandeel hernieuwbare energie en een robuuster energiesysteem.

Onze aanpak

- **Energieprojecten eigendom van lokale bewoners en bedrijven.** Landelijk is afgesproken dat hernieuwbare energieprojecten voor 50% eigendom zijn van lokale bewoners en bedrijven. Deze maatregel implementeren we zo snel mogelijk. Uiterlijk per 2023 hanteert de gemeente Rotterdam dit uitgangspunt bij de vergunningverstrekking.
- **Voortzetting en intensivering ondersteuning energiecoöperaties.** Via platform Duurzaam010 ondersteunt de gemeenten duurzame initiatieven uit de stad. Met een extra impuls zorgen we ervoor dat de gemeente ook in gebieden met minder draagkracht samen met bewoners coöperaties en initiatieven kan opzetten. We breiden het platform uit zodat de initiatieven beter ondersteund worden.

- **Geen dak onbenut.** Rotterdam heeft 18,5 vierkante kilometer aan platte daken. Dat is zo'n 70% van het totale dakoppervlak in de stad! Deze plekken zijn bij uitstek geschikt voor zonnepanelen en vergroening. Hetzelfde geldt voor geluidsschermen, parkeerterreinen en andere plekken. De gemeente start met actief eigenaren benaderen, eisen te stellen in de bouwvergunning bij nieuwbouw en door afspraken te maken met woningbouwcorporaties. In 2026 hebben we 3,2 vierkante kilometer dak benut.
- **Zonnepanelen op gebouwen gemeenten.** Alle gebouwen die in eigendom zijn van de gemeente worden voorzien van zonnepanelen en/of vergroening. Ook hiervoor geldt dat lokaal eigendom een belangrijk aandachtspunt is. Vandaar dat bewoners of ondernemers in de buurt waar mogelijk kunnen deelnemen.
- **Versterken lokale elektriciteitsinfrastructuur.** Rotterdam wendt haar invloed richting Stedin en de landelijke overheid aan om proactieve investeringen in het net mogelijk te maken. Denk aan het tijdig versterken van het elektriciteitsnet om knelpunten van elektrificatie weg te nemen en investeringen in flexibilisering van het energiesysteem via onder andere energieopslag. Ook met het terug leveren van duurzaam opgewekte energie aan het net door particulieren of bedrijven wordt rekening gehouden. Indien nodig investeert de gemeente Rotterdam mee.
- **Kernenergie.** In onze klimaatopgave mogen we geen enkele energietechnologie uitsluiten, ook kernenergie niet. Tegelijkertijd mag de ontwikkeling van kernenergie andere ontwikkelingen die bijdragen aan de verduurzaming van de haven niet hypothekeren of beperken.

Verduurzaming bebouwde omgeving

Een groot deel van het energieverbruik en de milieu-impact in Rotterdam is toe te rekenen aan onze gebouwen. De verduurzamingsopgave is uitdagend vanwege de directe impact die het heeft op bewoners en omdat er veel verschillende partijen bij betrokken zijn. Tegelijkertijd leidt verduurzaming tot een gezonder binnenmilieu, waardebewoud van vastgoed, besparing op de energierekening en hoger comfort.

We stellen een gemengde aanpak voor. Een aanpak waarbij we enerzijds inzetten op het informeren en ondersteunen van bewoners die stap-voor-stap toewerken naar een duurzame woning en waarbij we anderzijds werken aan collectieve warmtevoorziening zoals via een warmtenet.

Onze aanpak

- **Verduurzamen woningbestand.** We zorgen dat de komende jaren circa 20.000 woningen worden verduurzaamd door samen met pensioenfondsen, energieleveranciers en (institutionele) banken en energielabel-fonds op te richten waarmee woningen met een laag energielabel met een renteloze lening verduurzaamd kunnen worden. Hierbij wordt het rendement van de verduurzaming nadrukkelijk gewogen. Daar waar sloop-nieuwbouw evident effectiever is wordt dat de optie. Hierbij wordt gekeken naar de woonsituatie in samenhang met het inkomen.
- **Betere informatievoorziening.** De gemeente grijpt 'natuurlijke momenten', zoals bij een verhuizing, aan om ondernemers en bewoners te stimuleren stappen te zetten. Dit door juist op die momenten te informeren over mogelijkheden zoals deelname aan een collectieve inkoopactie of het gebruik van landelijke of gemeentelijke subsidie/financiering.
- **Wijkplannen die voor iedereen te begrijpen zijn.** De gemeente maakt via begrijpelijke communicatie de Transitievisie Warmte toegankelijk voor bewoners en ondernemers en gaat voortvarend aan de slag met de praktische vertaalslag in de Wijkuitvoeringsplannen.

- **Participatie vanaf de start.** De stem van bewoners moet bij verduurzaming en op termijn aardgasvrij maken van wijken vroegtijdig gehoord worden zodat bewoners invloed hebben op de keuze voor het warmte-alternatief op aardgas, het vervolgproces en eventuele andere (aanpalende) wensen voor de wijk kenbaar kunnen maken.
- **Open houding richting lokale initiatieven.** Initiatieven uit de stad gericht op het (collectief) verduurzamen van gebouwen, bijvoorbeeld vanuit bewonersorganisaties of energiecoöperaties, krijgen ondersteuning door middel van subsidiëring of toegang tot bepaalde kennis en informatie vanuit de gemeente.
- **Extra middelen voor warmtetransitie.** Om de warmtetransitie mogelijk te maken moet er extra geld komen vanuit het Rijk. Hier lobbyen we actief voor. De gemeente investeert in het opbouwen van expertise en uitvoeringskracht, met name op het gebied van hoogwaardige participatie en heldere bewonerscommunicatie.
- **Warmtebedrijf Rotterdam.** De gemeente Rotterdam is verantwoordelijk voor een haalbaar en financieel deugdelijk toekomstplan voor het Warmtebedrijf Rotterdam. Na afronding daarvan gaan we zo snel mogelijk over tot verkoop van dit bedrijf, omdat dit niet tot de kerntaken van de gemeente behoort.
- **Duurzaam MJOP voor alle VvE's.** We pleiten voor prikkels die VvE's ertoe bewegen om een Duurzaam Meerjaren Onderhoudsplan (MJOP) op te stellen. Denk aan ondersteuning bij het opstellen of een subsidie voor VvE's waarbij het hebben ervan een voorwaarde is.
- **Focus op MKB-bedrijven.** De gemeente richt zich in haar energiebesparingsbeleid naast op woningeigenaren en huurders ook op MKB-bedrijven. Denk aan een verduurzamingsaanpak voor bedrijventerreinen of het faciliteren van collectieve inkoop van zonnepanelen of andere energiebesparende maatregelen.

Verduurzaming (lucht)haven

De Rotterdamse haven stootte in 2020 13,5% van alle CO2 in Nederland uit. Een aanzienlijk deel van de landelijke klimaatdoelstellingen kunnen in Rotterdam gerealiseerd worden. Dit vraagt om ambitie van de haven, gemeente en het Rijk. Er lopen al veel initiatieven om te komen tot een klimaatneutrale haven in 2040. Dit bereiken we via tarifiering, rapportageverplichtingen, walstroom, waterstof, CO2-opslag onder de grond, duurzaam transport en een H2/CO2 pijpleiding naar het achterland.

Onze aanpak

- **Kolencentrales zo snel mogelijk dicht.** We willen zo snel mogelijk alle kolencentrales sluiten. Dit is beter voor het klimaat en bewezen de goedkoopste methode om CO2-reductie te bereiken. Daarnaast geven ze nu ook stofoverlast in Hoek van Holland waar gezondheidsproblemen door wordt ondervonden. We willen dat bedrijven die overlast veroorzaken hier sneller de consequenties van ondervinden, door strenger toezicht en schuwen eventuele sancties niet.
- **Lagere lasten voor schone schepen.** Schepen die de haven van Rotterdam aandoen, betalen zeehaven- of binnenhavengeld. De tarieven voor schonere schepen gaan omlaag, die voor meer vervuilende schepen gaan omhoog. Deze tariefverschillen willen we groot genoeg hebben zodat scheepseigenaren ook daadwerkelijk een prikkel voelen om te verduurzamen.
- **In 2030 alle vaste bezoekers aan walstroom.** Alle vaste schepen, zoals ferry's, cruise- en containerschepen, die de Rotterdamse haven aandoen, draaien stilstaand vaak op generatoren voor de benodigde energie aan boord. Dit zorgt voor fijnstof-, stikstof- en CO2-uitstoot. In 2030 zijn wat ons betreft alle vaste bezoekers over op walstroom. Schepen die geen gebruik maken van walstroom kunnen enkel gebruik maken van minder gunstige aanleglocaties ver van bewoonde gebieden vandaan.
- **Rotterdam als waterstofhub van Europa.** Groene en blauwe waterstof zijn cruciaal bij de energietransitie in de haven, maar ook in de rest van Nederland en Europa. We willen dat Rotterdam dé waterstofhub van West-Europa wordt. D66 wil dat gemeente Rotterdam zich hiervoor inzet en de aanleg van een waterstofinfrastructuur in de haven aanjaagt.
- **Duurzaam transport.** Transport binnen de haven en het goederenvervoer van en naar de haven moet zo duurzaam mogelijk. Hiervoor zetten we naast elektrificatie en vervoer per spoor en water ook in op vervoer van grondstoffen per pijpleiding en ruimte voor nieuwe innovatieve vormen van duurzaam transport. Daarnaast zorgen we ook voor oplaadpalen bij de bedrijven in de Haven, om forensen die dan toch de auto pakken te motiveren om over te stappen naar een elektrische of hybride auto.
- **CO2 onder de grond opslaan.** Het ondergronds opslaan van CO2 zien we als een tijdelijke oplossing in de energietransitie. We willen het gebruik van CO2-afvang stimuleren, maar dat mag echte verduurzaming niet in de weg staan.
- **Grotere transparantie.** Het havenbedrijf moet in duurzaamheidsambities een aanjagende rol spelen. Daarom gaat wat ons betreft het Havenbedrijf jaarlijks publiekelijk rapporteren hoe het helpt een klimaatneutrale haven te realiseren.
- **Een louter zakelijk Rotterdam-The Hague Airport.** We kiezen voor een forse afname van het aantal vliegbewegingen. Dit vanwege overlast in de omgeving en de milieu-impact van vliegen. Overlast beperken we door betere handhaving op geluidsoverlast. De luchthaven dient primair als uitvalsbasis voor de veiligheidsdiensten. Daarnaast kiezen we voor een uitgesproken zakelijk profiel voor RTHA en daarmee een afname van het aantal vakantievluchten. Ook vluchten naar bestemmingen waarvoor de trein een redelijk alternatief is zullen worden geweerd.

Circulaire economie

Deze coalitieperiode is het doel gesteld om in 2030 het gebruik van primaire grondstoffen te halveren. In 2040 zouden materiaalkringlopen gesloten moeten zijn zodat de Rotterdamse samenleving volledig circulair is. De ambitie is er en D66 zal ervoor zorgen dat de gemeente deze doelstellingen niet uit het oog verliest. Met plannen en bewustzijn alleen komen we er echter niet. Het is tijd voor de uitvoering.

Onze aanpak

- **Voortzetting Programma Rotterdam Circulair 2019 - 2023.** We zetten dit programma voort om uitvoering te geven aan het programma circulair en de ambitieuze doelen te bereiken. Onderdeel van dit programma is het actief ondersteunen van circulaire initiatieven via informatievoorziening, advisering, helpen aan financiering en subsidiëring.
- **Vervolg op grondstoffenonderzoek.** In 2019 heeft de gemeente een grondstoffenonderzoek laten uitvoeren om in kaart te brengen welke materiaalstromen Rotterdam heeft. Nu is het tijd voor een resultaatgericht interventieplan om reststromen en afval verder te beperken. Indien de gemeente zelf verantwoordelijk is voor de materiaalstroom, zoals huishoudafval, gaat de gemeente hier zelf mee aan de slag. We stimuleren en ondersteunen private 'eigenaren' van de materiaalstroom hetzelfde te doen.
- **Materialenpaspoort voor gebouwen.** We vragen elke eigenaar/beheerder om een materialenpaspoort te bezitten van objecten in de portefeuille (gebied-infra-gebouw). Met de landelijke wetgeving die nu in de maak is, leggen we in een digitaal paspoort vast uit welke elementen het object bestaat, welk onderhoud verricht moet worden en hoe het object te demonteren is. Alle nieuwbouw van na 2020 moet uiterlijk in 2026 geregistreerd staan.
- **Circulair slopen.** Van elk te slopen gebouw wordt een materialenpaspoort gemaakt waarmee inzicht wordt verkregen in de vrijgekomen materialen.
- **Circulair straatmeubilair.** De objecten in de buitenruimte worden zo snel mogelijk volledig circulair. Van alles in de openbare ruimte, van bestrating tot verlichting en meubilair wordt een levenscyclusanalyse gemaakt en gezocht naar verbeteringen tot de cyclus gesloten is.
- **Aanscherping milieupresentatie gebouwen (MPG).** De MPG wordt aangescherpt naar 0.7 voor alle en dient als harde eis voor het verlenen van een Omgevingsvergunning.
- **Verhoging tarieven bedrijfsreiniging.** In een circulaire economie bestaat afval niet meer. Daarom gaan tarieven voor ophalen en verwerken van bedrijfsafval (Bedrijfsreinigingsrecht) omhoog. We gebruiken de inkomsten om meer afval te hergebruiken en minder te verbranden. Om ondernemers te helpen koppelen we deze maatregel aan ondersteuning en informatievoorziening om afvalstromen meer circulair te maken.
- **Materialenhub Rotterdam.** Er zijn steeds meer uitwisselingsplatforms en -locaties van materialen. Denk aan tweedehands spullen en kleding, maar ook (bouw)materialen of grondstoffen. De gemeente ondersteunt dit soort platforms actief, met name in het vinden en ontwikkelen van geschikte fysieke locaties in de stad.

Wonen

Betaalbaar wonen in een groene stad

Wonen

We willen wonen in een betaalbaar en groen Rotterdam. In heel Nederland hebben we te maken met een tekort aan betaalbare woningen en dat is in Rotterdam helaas niet anders. Starters op de woningmarkt komen haast niet meer tussen. En ook voor de middenklasse in Rotterdam is er nauwelijks plek meer. Dit vraagt om onorthodoxe maatregelen. Maatregelen die ertoe leiden dat de betaalbaarheid verbetert en waarbij de woonvoorraad past bij de woonbehoefte van onze inwoners.

Onze aanpak

- **Woonvisie actualiseren.** Woonvisie actualiseren. De woonvisie moet geactualiseerd worden naar de markt anno nu. De woningmarkt is in korte tijd enorm veranderd. Het uitgangspunt dat we in Rotterdam gedifferentieerde wijken willen blijft, maar nu vraagt de tijd om inzet op betaalbaarheid van woningen. De Woonvisie moet worden aangepast aan de behoeften van nu en wat ons betreft moeten bestaan uit onderstaande elementen.
- **Huizen zijn er om in te wonen, niet om in te beleggen.** Een huis is voor bewoners, niet voor beleggers. Na verruiming van landelijke wetgeving gaan we gebruikmaken van opkoopbescherming en zelfbewoningsplicht om toekomstige bewoners meer kans te geven op de oververhitte huizenmarkt. We laten deze regels gelden in heel de stad. Ook wanneer de gemeente zelf eigen vastgoed verkoopt met het doel het te transformeren tot nieuwe woningen moet deze plicht expliciet worden opgenomen in de verkoopvoorwaarden.
- **Puntensysteem.** De snelle stijging van de huren gaan we inperken door het doorvoeren van het puntensysteem tot de maximaal toegestane 250 punten (ca. €1250 per maand). Hierdoor genieten meer huurders bescherming tegen excessieve huurprijzen (soms in combinatie met slecht onderhoud) en/of stijgingen. Tevens dalen de woningen in waarde voor beleggers. Hiermee wordt het overbieden bij verkoop van woningen tegengegaan.
- **Sociaal statuut van de stad.** Eind van deze collegeperiode stelt de gemeenteraad het sociaal statuut vast. Hierin staan de afspraken en regelingen waar huurders en corporaties mee te maken krijgen bij groot onderhoud, renovatie of sloop van huurwoningen als onderdeel van complex-, buurt-, of wijkaanpak van woningcorporaties. We overleggen met corporaties om tot een gezamenlijk statuut te komen. Zo zorgen we voor meer duidelijkheid voor en een gelijke behandeling van elke huurder. Ook willen we dat er een onafhankelijke organisatie komt die toeziet en handhaaft op het sociaal statuut van de stad en huurders bijstaat.

- **Geen plek voor foute verhuurders.** Foute verhuurders hebben te lang vrij spel gehad in Rotterdam. Met overbewoning, prijsopdrijving, achterstallig onderhoud en in sommige gevallen zelfs uitbuiting tot gevolg. We willen foute verhuurders hard aanpakken en daarom intensiveren we gemeentelijke aanpak "Goed huren en verhuren" waarmee we bijvoorbeeld meer gaan handhaven op misstanden op verhuurmarkt en wordt de capaciteit voor controle uitgebreid.
- **Rotterdamse verhuurdersvergunning.** Met de verhuurdersvergunning krijgt de gemeente een betere stok achter de deur om misstanden op de verhuurwoningmarkt aan te pakken. Verhuurders bij wie al eerder misstanden zijn vastgesteld, krijgen een waarschuwing én de kans om de misstanden alsnog op te lossen. Lost de verhuurder de misstanden niet op, dan moet de verhuurder een verhuurdersvergunning aanvragen. Zonder deze vergunning mag de verhuurder de woning niet verhuren. Zo krijgen we beter grip om misstanden, zoals prijsopdrijving of overbewoning beter aan te pakken. Tevens is dit een instrument om overlast gevende huurders aan te pakken.
- **Schrappen inkomenseis uit Rotterdamwet.** We schrappen de inkomenseis (artikel 8) die in de Rotterdamwet is opgenomen. Iemands inkomen zou geen rol mogen spelen in de toekenning van woningen. De Rotterdamwet dient enkel gebruikt te worden om notoire overlastgevers aan te pakken.
- **Stimuleren doorstroming van sociaal naar midden.** We willen de woonvisie herzien en in lijn brengen met de huidige woningmarkt. Iedereen heeft recht op een plek in de stad, ongeacht je inkomen. Rotterdam heeft een grote sociale voorraad, om ervoor te zorgen dat deze beschikbaar blijft voor iedereen die er recht op heeft, zetten we in op meer doorstroming vanuit sociale woningbouw naar middenwoningen.
- **Doorstroom in prestatieafspraken.** We willen dat woningcorporaties een grotere inzet tonen om doorstroming te verbeteren. Woningcorporaties moeten het voor huurders makkelijker maken om een grote woning te verlaten voor een kleinere. Hierover maken we prestatieafspraken met woningcorporaties.
- **Scheefwonen.** In de prestatieafspraken met wooncorporaties nemen we ook de aanpak van scheefwonen op. Sociale huurwoningen moeten beschikbaar blijven voor hen die het nodig hebben. Wanneer mensen onterecht te lang in een sociale huurwoning wonen, betekent dit dat mensen die wel recht hebben op een sociale huurwoning onterecht langer moeten wachten op een woning. Tegelijkertijd mogen scheefwoners niet de dupe worden van een te krappe woningmarkt. Daarom willen we scheefwoners geen extra lasten opleggen omdat ze scheefwonen, maar ze verleiden om een duurdere woning te kiezen.
- **Van groot naar klein indien mogelijk.** Mensen die te ruim wonen, worden verleid met premies en huurkortingen om naar een kleinere woning te verhuizen. Zo komen er weer meer woningen vrij voor mensen die juist op zoek zijn naar grotere woningen.
- **Rotterdam, de wooncoöperatiehoofdstad van Nederland.** Een wooncoöperatie is een innovatieve woonvorm waarbij de bewoners gezamenlijk verantwoordelijkheid nemen over hun huisvesting. We zijn van mening dat een wooncoöperatie de duurzame beschikbaarheid van huurwoningen tot €1.000 kan garanderen. De woningen kunnen in principe niet worden verkocht en zijn niet onderhevig aan absurde prijsstijgingen. Daarnaast zijn deelnemers in een coöperatie gemiddeld meer betrokken en toegewijd aan huis en buurt. We pleiten voor een speciale grondprijsberekening en voorfinanciering om tot 2026 tien wooncoöperaties te.
- **Voldoende opvanglocaties verspreid door de stad.** Niemand in Rotterdam hoeft op straat te leven. We zorgen daarom voor voldoende opvanglocaties verspreid in en rond de stad. De mogelijkheid tot inwonen willen we, zolang de veiligheid geborgd is, zoveel mogelijk ondersteunen.

Bouwen & Gebiedsontwikkeling

In de afgelopen jaren is er al veel gebouwd, toch moeten er tot 2040 nog minimaal 50.000 woningen bijkomen in onze stad. Om het woningtekort tegen te gaan en een grote inhaalslag te maken moeten we flink gaan doorbouwen in onze stad, daarom moeten er ieder jaar netto 4.000 woningen bijkomen in Rotterdam met aandacht voor participatie, kwaliteit van wonen, groen, leefbaarheid en openbare ruimte. Die woningen bouwen we zoveel mogelijk binnen de bebouwde kom van de stad, zodat het groen rond de stad behouden blijft.

Onze aanpak

- **Bouwtempo opschroeven.** Om ervoor te zorgen dat we 4.000 woningen per jaar kunnen bouwen, houden we bestaande bouwprocedures kritisch tegen het licht. Overbodige bureaucratie schrappen we. We stimuleren innovatieve bouwtechnieken en bouwmethoden om bouwkosten te beperken en bouwtempo te versnellen.
- **Meer starters- en middeninkomenswoningen met behoud sociale woningvoorraad.** Er is een schreeuwend tekort aan betaalbare, compacte woningen voor starters en mensen met een middeninkomen. Het merendeel, minstens 60%, van de nieuwbouwwoningen maken we daarom bereikbaar voor starters en middeninkomens (inkomen van €35.000 tot €70.000 per jaar). Inzet op starters- middeninkomen woningen gaat niet ten koste van de sociale woningvoorraad.
- **Meer studentenhuizen.** Eind 2026 zijn er minstens 6.000 extra studentenkamers. Onder andere door een nieuwe campus te bouwen. We gaan actief op zoek naar een geschikte voor een campus zodat we voor 2024 kunnen beginnen met bouwen. Ook willen we de vergunningsplicht voor studenten die nu geldt vanaf twee bewoners wijzigen. We willen dat je tot vier volwassenen vergunningvrij moet kunnen samenwonen en halveren de afstandseis voor vergunningen.

- **Inzet op slim ruimtegebruik.** De druk op ruimte is groot. De beschikbare ruimte voor woningbouw moeten we daarom zo efficiënt mogelijk benutten. We zetten daarom volop in op verdichting, het bouwen van appartementencomplexen van minder dan vier woonlagen wordt niet langer mogelijk gemaakt. Verder willen leegstaande kantoorpanden ombouwen naar woningen en bekijken we de mogelijkheden voor drijvende woningen en bebouwing op of langs het spoor.
- **Transformeren kantoorpanden.** We zijn voorstander van het transformeren van leegstaande kantoren voor wonen. Zeker als het gaat om kantoorgebouwen waarbij verduurzaming van het gebouw niet meer loont. Daarbij zijn we wel alert dat 'wonen' door de gekte op de woningmarkt niet te veel van deze functies verdringt. Het omvormen van de begane grond van hoekpanden naar wonen staan we niet meer toe. Dit kunnen juist leuke plekken zijn voor ontmoeting en ondernemen in de wijk.
- **Zorgvuldig slopen.** Een sloopkogel sloopt meer dan stenen. Het gaat dwars door sociale structuren heen. Daarom zijn we terughoudend met slopen. Soms kan het de beste optie zijn. In zulke gevallen staat zorgvuldigheid voorop. We gaan in overleg met bewoners en we maken ons hard voor een terugkeergarantie voor bewoners of zorgen dat zij een goede plek elders in de wijk krijgen. Bij nieuwbouw na sloop zorgen we ervoor dat er meer woningen terugkomen.
- **Behoud Rotterdams DNA in monumenten.** Het DNA van Rotterdam zit in bruggen, kranen en sluizen, waterwegen en stratenpatronen. Denk aan de Hef als symbool en beeldmerk. Het Rotterdams erfgoedbeleid wordt niet langer alleen gedefinieerd op basis van klassieke waarderingsgronden maar in een bredere stedelijke context. Zo behouden we de identiteit van de stad. Vooroorlogse voorgevels moeten bij sloop/nieuwbouw worden behouden.
- **Fonds betaalbare woningen.** De meerwaarde vanuit de gemeentelijke grondopbrengsten gaat nu naar de algemene middelen. We willen deze opbrengsten ten goede laten komen van de bouw van meer betaalbare woningen. Soms lukt het niet om te beginnen met bouwen omdat de bouw niet kostenneutraal kan worden ontwikkeld. Om de realisatiekracht en financiële slagkracht van projecten te verhogen willen we de meerwaarde van gemeentelijke grondopbrengsten gebruiken om bij te leggen bij zulke projecten. Zo kunnen we sneller meer woningen bouwen.
- **Sterke regie op gebiedsontwikkeling.** We zijn erg te spreken over de manier waarop regie gevoerd wordt op de gebiedsontwikkeling rondom Feyenoord City waarbij gewerkt wordt met een zogeheten Q-team. Ze beoordeelt of een bouwplan in de gebiedsontwikkeling voldoet aan de vastgestelde ruimtelijke kwaliteitseisen en of het goed past in de omgeving waar het komt. Heel belangrijk daarbij is de samenhang tussen gebouw, buitenruimte en stedenbouw en doet dit in nauwe verbinding met bewoners. We willen bij andere grote gebiedsontwikkelingen in de stad, zoals M4H of de Van Nelleknoop ook gaan werken met dergelijke constructies.

Natuur & Groen

Groen, groener, groenst! Dat is wat ons betreft het uitgangspunt bij de inrichting van de openbare ruimte in onze stad. Een groene buurt is goed voor de gezondheid van mens en dier. Ook past het goed bij tijden van veranderend klimaat. Wat dat betreft komen we van ver in Rotterdam, in de afgelopen jaren hebben we een enorme inhaalslag gemaakt als het aankomt op het aantal vierkante meters in onze stad. Met de zeven stadsprojecten (Hofplein & Westblaak, Hofbogen, Getijde en oeverpark Feyenoord City, Rijnhaven, Maashaven, Prins Alexanderplein en Schouwburgplein) zetten we al hard in op een verdere vergroening van de stad en wat ons betreft doen we daar in de komende jaren nog een schepje bovenop. Met meer groen zorgen we niet alleen voor een prettiger leefklimaat, maar bieden we ook veel meer ruimte aan de planten en dieren in de stad.

Onze aanpak

- **Acht hectare groen erbij per jaar.** De afgelopen collegeperiode hebben we de groene lijn ingezet. Na ruim twee jaar (september 2018 tot november 2020) staat de teller op 12,8 hectare extra groen in de stad. De verwachting was gemiddeld vijf hectare per jaar, dat lijkt haalbaar en daarom verhogen we de doelstelling naar 8 hectare groen erbij per jaar.
- **Groen de norm.** Steen overheerst het Rotterdamse straatbeeld en daar willen we verandering in aanbrengen. Bij nieuwe herinrichtingsplannen speelt groen een belangrijke rol. Bomen, gevelbegroeiing, perkjes en daktuinen spelen een centrale rol bij nieuwbouw. De laatste tegelrij laten we altijd vrij, zodat bewoners daar een geveltuintje kunnen aanleggen. Bij nieuwbouw gaat een verplichting gelden het dak in te zetten voor minimaal 2 van de functies 'groen', 'water' en 'energie' en VvE's worden gestimuleerd hetzelfde te doen.

- **Behoud van groene goud rond Rotterdam.** De Rottemeren, het Buytenland van Rhoon, Midden-Delfland, vormen samen de groene longen van de Rotterdamse regio. Met omliggende gemeenten vormen we een gezamenlijke visie over de wijze waarop het groene goud beschermt blijft en niet ten koste gaat van woningbouw, kassen of bedrijventerreinen.
- **Betere biodiversiteit.** Slechts twee gemeenten hebben een lager ecologisch kapitaal dan Rotterdam. We willen ons ecologisch kapitaal in de komende jaren flink upgraden, zodat we in 2030 tot de top behoren van de meest biodiverse gemeenten. Dit bijvoorbeeld door ecologische verbindingen of biotopen voor broedvogels te creëren, maar ook door met bewoners mee te denken over manieren waarop de wijken dusdanig ingericht kunnen worden om bij te dragen aan de biodiversiteit, bijvoorbeeld met vleermuiskasten, egelhuisjes en insectenhôtels.
- **Maaibeleid op de schop.** We laten de natuur zijn werk doen, bloeiende stadsnatuur is goed voor de insecten en dieren in de stad en laten we daarom zo lang mogelijk staan. Voor maaien gaat gelden: nee tenzij. Over ecologisch maaibeleid maken we duidelijke afspraken met onderaannemers van de gemeente. We maaien zo min mogelijk in het broedseizoen.
- **Transparante kapvergunning.** We proberen zo min mogelijk bomen te kappen. Helaas is het soms toch nodig om bomen te kappen. Dit heeft een grote impact op de leefomgeving van mens en dier. We willen bewoners niet verrassen met een onaangekondigde bomenkap en zorgen daarom voor communicatie op locatie en kapvergunningen maken we transparanter.
- **Levendige oevers.** Als waterstad doen we in Rotterdam weinig met hetgeen wat het water ons te bieden heeft. De stenen oevers van de Maas, de Rotte en de Schie vormen we om tot levendige rivieroevers. Ook de verblijfskwaliteit van onze singels willen we vergroten, zodat dit ook lekkere plekken worden om te vertoeven en de druk op de stadsparken kan worden verminderd.
- **Toegankelijker maken volkstuinen.** We willen dat deze groene gebieden, die een relatief groot beslag leggen op onze schaarse ruimte, toegankelijker kunnen maken voor een breder publiek.
- **Voorkomen monocultuur.** Monoculturen van beplanting wordt tegengaan: bij herinrichting wordt een plan opgesteld van flora dat divers is.
- **Beperken kunstmatig licht.** Kunstmatig stadslicht verstoort dieren in hun jacht, oriëntatie en energiehuishouding, kunstmatig licht wordt daarom in buitenruimte dichtbij groen beperkt.
- **Meer buitenzwemwater.** We willen dat er meer plekken komen om veilig buiten te kunnen zwemmen. Het volgende college moet daarom onderzoeken waar nieuwe buitenzwemplekken kunnen komen en daarbij ook kijken of buitenzwembaden mogelijk zijn.

Afval

Afval op straat behoort tot de grootste ergernissen van Rotterdammers. Bovendien is het ook nog eens slecht voor de natuur. Rotterdam moet schoner. De gemeente moet streven naar laagdrempelige en efficiënte verzameling van afval. Afvalcontainers kunnen niet meer dagenlang vol zitten. Tegelijkertijd stimuleren we Rotterdammers om beter om te gaan met hun afval.

Onze aanpak

- **Meer budget voor een schonere stad.** Slechts 34% van de Rotterdammers vindt dat we in een schone stad leven. Zwerfvuil, overvolle containers en naastplaatsingen maken overheersen op sommige plekken nog te veel het straatbeeld en dat moet echt veranderen. We trekken meer geld uit voor een schonere Rotterdam. Hiermee kunnen we meer vuilnisauto's laten rijden die vaker vuilniscontainers kunnen legen en zien we minder (over)volle afvalbakken in onze straten.

- **Verschuiving naar meer ondergrondse afvalinzamelpunten.** We stoppen in de laatste gebieden met huis-aan-huis afvalinzameling en zetten in op meer ondergrondse afvalcontainers waar bewoners zelf hun afval kunnen weggooien. Dit voorkomt veel zwerfafval o.a. door meeuwen.
- **Uitbreiding aantal papiercontainers.** Door de toename in het aantal online bestellingen is de hoeveelheid karton en oud papier toegenomen. In veel wijken ervaren bewoners te weinig mogelijkheden om papier in te leveren. Daarom breiden we het aantal containers uit. Ook stimuleren we onderzoek naar efficiëntere containers, bijvoorbeeld met ingebouwde pers.
- **Wijkgerichte opruimingsdiensten.** We richten onze opruimingsdiensten wijkgericht in. Dus iedere keer zie je dezelfde medewerkers bij de wijk aan het werk. Hiermee vergroten we het commitment van medewerkers om de wijken schoon te houden en kunnen bewoners ook makkelijker medewerkers attenderen op (stelselmatige) vieze plekken in de buurt. Ook vergroten we de opsporingscapaciteit om veroorzakers van afval op straat en afvalplaatsingen naast containers aan te pakken.
- **Compensatie voor de containeradoptant.** Een containeradoptant is een bewoner die als vrijwilliger de taak op zich heeft genomen om een container in de buurt samen met de gemeente schoon te houden. Inmiddels telt Rotterdam al meer dan 1.200 containeradoptanten. We willen actieve containeradoptanten vrijstellen van de afvalstoffenheffing als blijk van waardering voor hun werk.
- **Afval op de markt.** Met marktkooplui sluiten we een convenant voor een schonere markt. Hierbij zetten we in op minder gebruik van plastic en een schonere omgeving nadat de markt is afgebouwd.
- **Milieustraten ook open op zondag.** Juist in het weekend brengen veel mensen hun grofvuil weg. Niet alle milieustraten zijn dan open. Daarom verruimen we de openingstijden van bestaande milieustraten zodat deze ook op zondag geopend zijn.
- **Melden met terugkoppeling.** Wanneer je in de MeldR app een melding maakt van overlast of afval in de buurt, zorgen we ervoor dat je een inhoudelijk adequate terugkoppeling krijgt van wat er met jouw melding gedaan is of wordt. Zo vergroten we de betrokkenheid van inwoners bij de buurt en zorgen we ervoor dat je de volgende keer weer een melding maakt.

Sociaal domein

Meer gelijke kansen

Onderwijs

Elk Rotterdams kind krijgt de kans om de eigen dromen waar te maken. Waar en in welk gezin een kind geboren wordt, bepaalt vaak de verdere levensloop. We vinden dat dit anders moet; om dat te realiseren, pakken we de segregatie in het onderwijs aan. We borduren voort op de goede initiatieven van de afgelopen jaren en vernieuwen daar waar nodig. Dat doen we door een kwaliteitsinjectie, brede brugklassen, het aanpakken van achterstanden en inzetten op een 'rijke schooldag' voor kinderen in het basisonderwijs. Ook na de basis- en middelbare school zijn er grote uitdagingen in het onderwijs. Zo willen we werk maken van het welzijn van studenten en moet er wanneer zij klaar zijn met studeren een aantrekkelijke arbeidsmarkt in Rotterdam op hen wachten. Onderwijs houdt nooit op, ook niet na een eventuele studie. Ontwikkelen, leren en ontplooiën is een onderdeel van het leven en noodzakelijk voor meer gelijke kansen.

Onze aanpak

- **Beste school in de buurt.** Kwalitatief goed onderwijs moet toegankelijk zijn voor alle Rotterdamse kinderen. Dankzij de inspanningen van D66 de afgelopen jaren komt dit steeds dichterbij. Rotterdam heeft mooie stappen gezet met talentklassen, het inzetten van school ontwikkelingsbudget, het herlokaliseren van scholen en het vergroten van de financiële toegankelijkheid door de vrijwillige ouderbijdrage echt vrijwillig te maken. Deze initiatieven zetten we voort. Om het aanmeldbeleid in Rotterdam transparanter te maken, implementeren we het centrale aanmeldbeleid vergelijkbaar met de gemeente Utrecht.

- **Rijke en gezonde schooldag.** Kinderen kunnen niet leren als ze met honger in de klas zitten. Daarom zetten we ons ook in voor een 'rijke en gezonde schooldag', waarbij alle Rotterdamse kinderen krijgen de mogelijkheid om op school gezond te ontbijten en lunchen; en we zetten in op gezonde betaalbare schoolkantines en minder fastfood opties in de buurt van scholen. Ook kunnen scholieren deelnemen aan overige verrijkende activiteiten, zoals sport en kunst en cultuur. De regelingen en aanmeldprocedures worden laagdrempelig ingericht.
- **Brede brugklassen.** Om de kansengelijkheid in het voortgezet onderwijs te vergroten, zetten we in op brede brugklassen waardoor alle niveaus de eerste twee jaar bij elkaar in de klas zitten. Zo kunnen leerlingen met verschillende achtergronden leren van elkaar.
- **Docenten aantrekken.** We zetten in op het behoud van leerkrachten en de werving van nieuwe docenten. Jonge leerkrachten verlaten nu het vak (te vaak) vanwege onvoldoende ondersteuning om vaardigheden op te bouwen. Qua werving wordt ingezet op promotie van het beroep (vooral in wijken waar relatief weinig docenten wonen), aansluiting bij landelijk beleid (een financiële beloning voor docenten op scholen met achterstanden), een betere positie voor docenten op de huizenmarkt, acceptatie van elke leerkracht en meer ruimte voor zij instromers en professionals die deeltijd lesgeven.
- **Extra bijles om corona achterstanden in te halen.** Veel onderwijs is vanwege de pandemie online gegeven waardoor veel leerlingen achterstanden hebben opgelopen. Het is prioriteit dit in te halen door bijles en extra contactmomenten.
- **Onderwijsaanbod beter laten aansluiten.** We willen onderwijs dat aansluit voor elke leerling en rekening houdt met groei. Als voorbeeld: eenmaal in het speciaal onderwijs is de stap naar regulier onderwijs te groot; dit willen we verbeteren. Dit doen we door het inzetten van een onafhankelijk onderwijsadviseur om te helpen bij vraagstukken rondom passend onderwijs. Ook verlengen we de leerrecht pilots gericht op jongeren die een combinatie van zorg en onderwijs nodig hebben. De combinatie onderwijs/zorg willen we ook maken voor de thuiszitters en gaan daarom volop door met de Taskforce Thuiszitters.
- **Ruimte om te studeren.** Een rustige werkruimte is niet voor iedereen vanzelfsprekend; de coronacrisis heeft blootgelegd dat Rotterdam onvoldoende studeer- en werkplekken heeft. We gaan ons inzetten voor huiswerkbegeleiding en het faciliteren van studieplekken, o.a. met behulp van bestaande structuren zoals de bibliotheken.
- **Bestrijding analfabetisme.** We accepteren geen analfabetisme meer - zeker niet bij kinderen en jongeren - en gaan ervoor zorgen dat alle Rotterdammers kunnen lezen en schrijven. De gemeente heeft al mooie initiatieven, zoals taalcursussen en de #Durftezeggen-campagne. Die zetten we voort en breiden we uit door het bereiken van mensen die niet uit zichzelf komen via de eerste lijn (huisartsen, POH's, huizen van de wijk). Verschillen ontstaan niet op, maar buiten school. We gaan ons inzetten om ervoor te zorgen dat elk kind de Nederlandse taal leert. Om taalachterstanden bij aanvang van de basisschool te voorkomen, pleiten we ervoor dat ieder kind, vier dagen per week gratis naar de kinderdagopvang kan.
- **1000 mbo-stageplekken bij de gemeente.** Er zijn meer stageplekken nodig en de gemeente moet daarin de eerste zichtbare stap zetten en verantwoordelijkheid nemen. Vervolgens kan de gemeente haar positie als opdrachtgever gebruiken om met opdrachtnemers in gesprek te gaan over het creëren van meer mbo-stageplekken.
- **Innovatiekracht behouden door arbeidsmarkt en onderwijs beter aan te laten sluiten.** We willen de innovatiekracht en theoretisch opgeleide mensen van Rotterdam behouden. We willen meer binding tussen de arbeidsmarkt en onderwijsinstellingen. De doelstelling is om innoverende bedrijven meer op de kaart te zetten bij onderwijsinstellingen, bijvoorbeeld middels stageplekken of afstudeeropdrachten vanuit bedrijven. Vice versa willen we stichtingen die beroepsopleidingen bieden in contact brengen met bedrijven die personeel zoeken.

- **Leven lang leren.** Omdat er voor de energietransitie een geheel nieuw spectrum aan expertise en kunde nodig is die nu nog niet bij de havenarbeiders aanwezig is, moet fors geïnvesteerd worden in de omscholing van deze doelgroep. Hiervoor moeten ook aparte opleidingstrajecten worden ingericht.

Zorg & Welzijn

Toegankelijke WMO en Jeugdzorg is cruciaal en moet passend en tijdig worden aangeboden. Zo kunnen we voorkomen dat zorgbehoevenden tussen wal en schip vallen. We streven ernaar dat mensen zoveel mogelijk zelfstandig verder kunnen én erkennen dat sommige Rotterdammers blijvend hulp nodig hebben. Hierbij past ook om, waar mogelijk, lichte problemen te normaliseren en meer in het netwerk opvangen. Welzijn gaat over sociale contacten, zingeving en gezondheid. Ons uitgangspunt is dat iedereen meedoet en we streven naar een stad waarin iedereen de ruimte krijgt om datgene te doen wat mogelijk is.

Onze aanpak

- **Nadruk op preventie.** De ongelijkheid in levensverwachting bij Rotterdammers onderling is te groot; dit wordt onder meer veroorzaakt door een verschil in kansen om gezonder te leven. Daarom zetten we in op programma's die armoede, alcoholgebruik, roken en suiker en zout inname verminderen. Daarnaast pleiten wij in de landelijke politiek voor meer handvatten om palen en perken te stellen aan de ongezonde voedselomgeving, door een aanpassing in de Warenwet.
- **Naar een rookvrije generatie.** Steeds minder mensen roken. De mensen die willen stoppen met roken helpen we als gemeente. We stimuleren rookvrije locaties en evenementen door subsidieregelingen aan te passen. We maken nog meer gebieden en omgevingen in Rotterdam rookvrij, zoals drukke winkelstraten zodat iedereen zonder klachten kan rondlopen.
- **Verbeteren aanbod in jeugdzorg.** Het aanbod van jeugd zorg sluit onvoldoende aan op de behoeften van gezinnen. Voor jongeren met complexe problemen en dubbeldiagnoses er geen aanbod. Deze jongeren worden van instantie naar instantie gestuurd en snel te complex bevonden. Daarnaast kunnen gezinnen in het huidige systeem onvoldoende zelf kiezen waar ze geholpen worden. We willen de jeugdzorg in Rotterdam toegankelijker en overzichtelijker maken door het huidige bekostigingssysteem drastisch om te gooien. We willen naar een systeem waarin vrijevestigden, GGZ- en jeugdzorginstellingen zich in een samenwerkingsverband inschrijven voor gelden. Dit leidt tot meer samenwerking tussen jeugdzorgaanbieders en voorkomt dat jongeren tussen wal en schip vallen.
- **Kortere wachttijden in jeugdzorg.** Complexe gevallen in de jeugdzorg hebben te maken met veel te lange wachttijden. Dit willen we verkorten door onder andere huisartsen te ontlasten en één casusregisseur per gezin aan te stellen en een *transfer tafel* in te voeren. Deze aanpak bestaat al binnen de volwassen GGZ en helpt wachttijden te verkorten. Door aanbieders van volwassen GGZ ook aan tafel te vragen, houden we direct rekening met de overgang vanaf 18+. Als gemeente gaan we meer regie voeren en door specialistisch aanbod voor jeugdzorg te stimuleren; daarbij hebben jongeren met dubbeldiagnoses de prioriteit. Doordat er minder opeenvolgende (niet succesvolle) hulpverlening wordt geboden zal dit uiteindelijk in kosten besparen.

- **Verbeterde afstemming met het netwerk.** We willen hulpverleners, zowel GGZ als jeugdzorg, WMO zorg en wijkteams, aanmoedigen om meer af te stemmen met elkaar en met de eigen omgeving van een volwassene of kind, o.a. partner, ouders en school. In het huidige zorgsysteem worden te vaak lange en intensieve behandelingen geboden, zonder dat er afstemming is met het netwerk. Dit kan leiden tot uitblijven of verlies van geboekte resultaten. Ook implementeren we de pilot met één casusregisseur per gezin uitgevoerd in Maastricht. Dit maakt behandelingen effectiever en voorkomt terugval, bijvoorbeeld wanneer kinderen na een jeugdzorg opname worden teruggeplaatst in een onveranderde thuissituatie.
- **Integrale hulp kwetsbare personen.** Ons streven is dat alle kwetsbare personen, zoals verwarde personen en daklozen, snel hulp kunnen krijgen om (ergere) problemen te voorkomen. Het huidige beleid zetten we voort: hulpverlening werkt, het is mogelijk om uit de dakloosheid te komen. We willen de komende jaren meer mensen helpen om weer grip op hun leven te krijgen. We zorgen voor financiële hulp en maatwerk voor jongeren (18, 19 en 20 jaar) die niet kunnen terugvallen op de onderhoudsplicht van ouders. We versoepelen hiervoor de aanvullende bijstand, en zorgen voor minimale bureaucratie. Door (financiële) rust kunnen deze jongeren stappen zetten richting een zelfstandige toekomst.
- **Housing first voor jonge daklozen.** Project 010, dat dakloze jongeren een eigen huis en een individueel keuzebudget biedt, heeft bewezen dat het het leven van deelnemende jongeren sterk verbetert. Daarom willen wij Project 010 uitbreiden.
- **Opvang dakloze arbeidsmigranten.** Dakloze arbeidsmigranten bieden we tijdelijk gratis opvang. Met de bestaande, speciale programma's en nazorg zetten we in op terugkeer naar huis.
- **Voorkomen is beter dan genezen.** In Rotterdam maakt één op de tien kinderen gebruik van langdurige zorg. We willen dat zoveel mogelijk kinderen en jongeren een gezonde ontwikkeling doormaken. Met goede preventieprogramma's gefinancierd door de gemeente, kortere hulpverleningstrajecten en een kritische filtering door wijkteams, kan een deel van deze kinderen uit de zorg blijven. Daar waar mogelijk willen we meer normaliseren en meer ondersteunen door het eigen netwerk.
- **Eigen kracht van de stad.** Veel Rotterdammers willen zich inzetten voor hun stadsgenoten. Zeker gedurende corona hebben we veel goede lokale initiatieven gezien gericht op onderwijs en maatjesprojecten. Die programma's dragen bij aan het vergroten van het welzijn en het tegengaan van segregatie. Dit willen we zoveel mogelijk blijven stimuleren en faciliteren.

- **Thuiszorg overzichtelijker.** Door de structuur en hoeveelheid aanbieders is het aanvragen van thuiszorg te ingewikkeld. Wat ons betreft komt er een vorm van bemiddeling tussen zorgverleners en zorgvrager, bijvoorbeeld op een overkoepelende 'marktplaats', waardoor we de vraag beter spreiden en mensen sneller de hulp krijgen die ze nodig hebben.
- **Meer ruimte voor zorgverleners.** Rotterdam heeft een tekort aan o.a. huisartsen, niet omdat de artsen er niet zijn, maar vanwege het gebrek aan praktijkruimte. Zorgverleners kunnen hun tarieven niet laten meestijgen met de stijging van de huizenprijzen. We zetten ons in om meer ruimte creëren voor 'maatschappelijk vastgoed' bij nieuwe gebiedsontwikkeling.
- **Aanpakken zorgcowboys.** Landelijk verdwijnt er veel geld in de zakken van zogenoemde zorgcowboys die jaarlijks miljoenen winst weten te maken als 'zorgondernemer'. We willen voorkomen dat Rotterdams zorggeld terecht komt bij dit soort partijen. Dit gaat we doen door een norm te ontwikkelen waardoor het toezicht flink wordt verbeterd en zorgfraudeurs hard kunnen worden aangepakt.

Armoede & Schulden

Twintig procent van de kinderen in Rotterdam groeit op in armoede en zo'n 60.000 huishoudens lopen een risico op problematische schulden. Wanneer zij bij de gemeente komen, is hun schuld vaak al hoog opgelopen. Gemiddeld tot €45.000. Kortom: armoede is een groot probleem in Rotterdam. Veel mensen weten niet goed waar, en hoe, ze ondersteuning kunnen vragen of de aangeboden hulp blijkt niet te passen.

In de afgelopen raadsperiode is er met het programma Deltaplan Schulden veel aandacht geweest voor het terugdringen van armoede en schulden. We willen dit beleid voortzetten en uitbreiden, voornamelijk daar waar kinderen opgroeien om te voorkomen dat zij beperkt worden in hun kansen en om de vicieuze cirkel van erfelijke armoede te doorbreken.

Onze aanpak

- **Uitbreiding schuldhulp.** We willen de ingeslagen weg op het gebied van schuldhulp uitbreiden waarbij de menselijke maat en een stress-sensitieve aanpak centraal moeten staan. Het succes van een dergelijke aanpak blijkt uit de pilot met het Jongeren Perspectief Fonds. We nemen schulden eerder over in combinatie met het actief en structureel oplossen van onderliggende problemen.
- **Prioriteit bij schuldhulpverlening rondom kinderen.** Schulden en armoede leiden tot stress. Dit maakt goed ouderschap ingewikkelder. Kinderen die opgroeien in armoede en stress hebben meer kans op vergelijkbare problemen. We willen deze intergenerationele armoede stoppen. Daarom heeft armoedebestrijding bij ouders/verzorgers onze prioriteit.
- **Doorzetten ondersteuning gedupeerden toeslagenaffaire.** In Rotterdam wonen veel slachtoffers van de toeslagenaffaire. We blijven hun belangen op alle niveaus verdedigen en schieten te hulp wanneer compensatie vanuit de landelijke overheid te lang op zich laat wachten.
- **Coulance en menselijke maat bij terugvorderingen participatiewet.** De afgelopen jaren is de hardheid van de Participatiewet zichtbaar geworden. We willen in Rotterdam op korte termijn werk maken van een menselijker uitvoering van de bijstand, waarin coulance en maatwerk voorop staan. Voor zover het wettelijk kader dat belemmert, zullen we in Den Haag voor dispensatie pleiten. Bij terugvorderingen en boetes gaan we uit van de menselijke maat. Giften met een waarde tot €1.200 per jaar worden niet verrekend met de bijstand.

Werk & Inkomen

Werk is meer dan alleen een inkomen verdienen. Het zorgt ervoor dat je jezelf kunt ontwikkelen, dat je zelfvertrouwen groeit en je andere mensen leert kennen. We willen dat zoveel mogelijk mensen werken en meedoen in de maatschappij. Daarom moet de overheid maximale ruimte en kansen bieden. Vooral degenen die te lang worden uitgesloten van mogelijkheden tot participatie willen we nieuw perspectief bieden. We zijn daarom voorstander van de vernieuwde Rotterdamse aanpak met nadruk op de menselijke maat in de uitvoering.

Onze aanpak

- **Voorkomen inkomensval door Werkbonus.** Uit onderzoek weten we dat mensen die parttime werken drie keer vaker uitstromen uit de bijstand dan gemiddeld. Helaas wordt bijverdienen naast de bijstand moeilijk gemaakt door verrekeningen achteraf die zorgen voor onzekerheid. We willen juist dat Rotterdammers die naast de bijstand betaald werk doen daar meer aan over houden. Daarom heeft D66 ervoor gezorgd dat de Werkbonus in Rotterdam is geïntroduceerd. In de aankomende periode willen we de werkbonus evalueren en, bij een positieve uitkomst, structureel invoeren.

- **Maatwerk bij de tegenprestatie.** Uit onderzoek onder bijstandsgerechtigden blijkt dat een tegenprestatie als overwegend positief wordt ervaren; mits de tegenprestatie past bij de vaardigheden en omstandigheden. Deze tegenprestatie legt de nadruk op het bieden van een positieve stimulans en is gericht op om een passend aanbod, bijvoorbeeld op het gebied van scholing, re-integratie of de aanpak van schulden.
- **Uitgaan van vertrouwen bij rechtmatigheidstoets.** We willen een gerichtere werkwijze om de rechtmatigheid van uitkeringen vast te stellen. Die moet uitgaan van vertrouwen in plaats van wantrouwen. We gaan kritisch kijken naar het nut van algoritmes. We willen het quorum voor heronderzoeken afschaffen omdat daar een verkeerde prikkel van uitgaat. Daarnaast willen de administratieve belasting voor Rotterdammers zoveel mogelijk beperken.
- **Werkende armen en aanvullende bijstand.** De armoede onder werkenden met een laag inkomen verdient meer aandacht. Daarom willen we de mogelijkheid van aanvullende bijstand voor hen meer bekend en toegankelijker maken.
- **Terugdringen langdurige werkloosheid.** We hebben speciale aandacht voor langdurig werklozen, zeker waar dat leidt tot sociaal isolement. We verlenen financiële steun aan pilots en onderzoek om te achterhalen welke interventies goed werken. Het terugdringen van langdurige werkloosheid door het begeleiden naar (on)betaald werk, moet een belangrijker onderdeel worden van afspraken met reïntegratiebureaus.
- **Uitbreiden basisbanen voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt.** In de afgelopen coalitieperiode is een haalbaarheidsonderzoek gedaan en zijn een aantal mensen gestart in een basisbaan. De gemeente betaalt de loonkosten tot het uitkeringsbedrag en de werkgever vult aan tot het minimumloon. Wat ons betreft breiden we dit initiatief uit en stimuleren we meer werkgevers hier gebruik van te maken.
- **Tegengaan uitbuiting arbeidsmigranten.** Samen met de landelijke overheid zetten we in op verplichte certificering van uitzendbureaus die werken met arbeidsmigranten. Verder willen we het gemeentelijk programma 'Werken aan een menswaardig bestaan, EU-arbeidsmigranten 2021-2025' voortzetten.
- **Oprichting Rotterdams omscholingsinstituut.** We vinden dat een (lokaal) omscholingsinstituut moet bijdragen aan de transitie van werk van de ene naar de andere sector. Helaas zijn de mogelijkheden tot persoonlijke ontwikkeling nu veelal per sector georganiseerd; terwijl omscholing juist intersectoraal is. Voor de totstandkoming van een instituut zoeken we de verbinding met andere gemeenten binnen de (arbeids)regio Rijnmond. Ook zoeken we aansluiting bij het scholingsfonds (scholingsvouchers) en bij bestaande LeerWerkAkkoorden.
- **Betere aansluiting onderwijs op arbeidsmarkt.** De haven en gemeente willen graag banen aanbieden aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Via de LeerWerkAkkoorden, de regionale mobiliteitsteams en het Scholingsfonds zetten we daarom in op omscholing zodat vraag en aanbod beter op elkaar aansluiten.
- **Meer broedplaatsen voor sociale ondernemers.** Dit zijn plekken die werkgelegenheid, kennisdeling en oplossingen voor sociale problematiek stimuleren, gebaseerd op de eigen kracht van mensen en met minimale ondersteuning vanuit de overheid. We faciliteren tot 2026 de realisatie van minimaal 10 zulke broedplaatsen.

Sport

Mensen die sporten leven langer, voelen zich beter en hebben overwegend minder gezondheidswalen. Sportverenigingen zorgen voor een gemeenschapsgevoel en zingeving. Dat willen we stimuleren en mogelijkheden om te sporten gelijkwaardiger verdelen. Onze visie is het vergroten van het sportaanbod in de openbare ruimte en ervoor zorgen dat sportfaciliteiten voor alle Rotterdammers toegankelijk zijn.

Onze aanpak

- **Hogere sportparticipatie.** We ondersteunen Rotterdammers die een financiële drempel ervaren om aan sport en bewegen te beginnen. Nu sport 49% van de Rotterdammers. We willen dit aantal verhogen naar 70%.
- **Een sportieve buitenruimte.** Tijdens de lockdowns hebben we gemerkt hoe belangrijk onze buitenruimte is om fit en vitaal te blijven. We willen meer sportfaciliteiten in de buitenruimte toevoegen.
- **Faciliteren urban sports.** De stad is sportterrein voor skaters, bootcampers, hardlopers, fitness, enzovoort. We zorgen voor voldoende plekken voor *urban sports* in alle wijken. Speeltuinen voor kinderen zijn eveneens belangrijk, zodat zij leren dat bewegen plezier brengt. Tegelijkertijd nemen we als gemeente meer regie over de openbare sportvelden, zodat het reserveren van sportvelden in goede banen loopt en diverse activiteiten elkaar aanvullen.
- **Bereikbaarheid Sport en Cultuur Fonds vergroten.** Het fonds is een mooi initiatief en essentieel, maar kan vaker worden ingezet. We willen dit fonds bereikbaarder maken voor meer kinderen.
- **Buurtsportcoaches.** Met de inzet van buurtsportcoaches willen we een betere verbinding tussen zorg, welzijn, onderwijs en andere maatschappelijke organisaties realiseren.
- **Topsportevenementen.** Topsport inspireert mensen om zelf te gaan sporten en bewegen, daarom zijn we blij met de komst van de Tour de France naar Rotterdam in 2024/25. Elke vier jaar willen we minstens één topsportevenement organiseren in de stad.
- **Veilig sportklimaat.** Om een veilig sportklimaat te realiseren, willen we dat clubs gratis de verplichte verklaring omtrent goed gedrag (VOG) kunnen aanvragen bij het aanstellen van vrijwilligers. Daarnaast vragen we hen een vertrouwenscontactpersoon aan te wijzen.
- **Meer sporthallen voor scholen.** Bij de inrichting van de stad houden we rekening met de behoefte van het sportonderwijs, zodat elke school binnen een acceptabele afstand een gymnastieklokaal heeft.

Levendige stad

De stad die bruist

Kunst & Cultuur

Voor Rotterdam als internationale stad zijn kunst en cultuur van onmiskenbaar belang. Om zoveel mogelijk inwoners te bereiken, moet het Rotterdamse cultuuraanbod breed georiënteerd en toegankelijk zijn. Kunst nodigt uit tot ontmoeting, inspiratie, ontplooiing en tot dialoog; een rijk aanbod van kunst en cultuur is daarom onmisbaar. Daarnaast verdienen de Rotterdamse makers waardering en een sterke maatschappelijke positie in de stad. Zeker nu de coronacrisis hen, en de sector, extra kwetsbaar heeft gemaakt.

Onze aanpak

- **Toeristenbelasting naar cultuur.** Toeristen komen onder andere naar Rotterdam voor het culturele aanbod van de stad. Het geld dat zij opbrengen via de logiesbelasting, zetten we in voor de culturele sector. Door de logiesbelasting naar de cultuurbegroting te laten vloeien, kan dit geld worden ingezet voor de versterking van het culturele klimaat zoals musea en theaters, maar ook voor het organiseren van evenementen en het creëren en onderhouden van kunst in de openbare ruimte.
- **Meer ruimte voor (nieuwe) makers.** De aanwezigheid van kunstenaars geeft een positieve impuls aan de levendigheid en leefbaarheid van een woonomgeving; de impact die de Luchtsingel heeft gehad is misschien wel het bekendste voorbeeld. Daarom willen we dat de gemeente stopt met het afstoten van vastgoed zolang er een groeiend tekort is aan ruimte voor kunstenaars en culturele instellingen. Bij nieuwbouwprojecten wordt ook ruimte gereserveerd voor makers en culturele initiatieven. Alleen dan kunnen we plek blijven bieden aan deze onmisbare spelers in de stad.
- **Lagere huisvestingslasten voor culturele instellingen.** Nieuwer, groter en mooier vastgoed leidt tot hogere huisvestingslasten. Om te voorkomen dat de deze lasten het cultuurbudget opeten, willen we huisvestingslasten overhevelen naar stadsontwikkeling. Op die manier laat je

de gemeente zelf investeren in het eigen vastgoed en blijft het budget voor culturele programmering beschermd.

- **Terugkeer van de percentageregeling.** Kunst en architectuur zijn altijd met elkaar verbonden geweest, maar in 2005 werd de percentageregeling afgeschaft. Sindsdien is er zichtbaar minder ruimte voor kunst in de openbare ruimte. We willen de percentageregeling herstellen en doen een beroep op het Centrum Beeldende Kunst Rotterdam (CBK) voor een stadsbreed onderzoek om dit te realiseren.
- **Vertrouwen in onze makers.** De gemeente stelt zich te vaak wantrouwend op tegenover makers; we streven ernaar om het Cultuurplan en andere kunstregelingen toegankelijker te maken en de administratieve lasten te beperken. Daarmee heeft D66 de afgelopen periode een begin gemaakt (Pitcher Perfect 010, de Impulsregeling Cultuur en de Rotterdamse Culturele Basis), maar we zijn er nog niet.
- **Begeleiding van makers.** Om te voorkomen dat (nieuwe) makers met goede ideeën buiten de boot vallen omdat zij het subsidieproces niet goed kennen, zetten we in op een centraal aanspreekpunt of loket.
- **Doorontwikkeling van de Rotterdamse Culturele Basis (RCB).** Met de RCB heeft D66 bijgedragen aan meer flexibiliteit voor kleinere instellingen en meer zekerheid voor de grote instellingen. Een evaluatie moet inzichtelijk maken in hoeverre de RCB-instellingen daadwerkelijk het voorbeeld hebben gegeven op het gebied van samenwerking, talentontwikkeling en vernieuwing. In een volgende fase kan worden gedacht aan aanscherpingen van beleid, wijzigingen in de samenstelling en aanvullingen op disciplines.
- **Fair Pay.** De gemeente heeft de afgelopen periode extra budget gereserveerd om ervoor te zorgen dat de (veelal) freelancemedewerkers in de culturele sector conform cao betaald krijgen; dat zij gecompenseerd kunnen worden voor structureel overwerk en gebruik kunnen maken van een dergelijke pensioenregeling. Deze investeringen willen we ook in de komende jaren doortrekken. Daarbij moeten instellingen worden getoetst op hun bijdrage aan een eerlijke compensatie voor freelancers en medewerkers.
- **Prioriteit Code Diversiteit & Inclusie.** De afgelopen periode zijn zichtbare stappen gezet bij de programmering en publieksbereik, maar het eigen personeelsbestand van culturele instellingen blijft op het gebied van diversiteit en inclusie nog achter. In het komende Cultuurplan willen we hieraan prioriteit geven om zo bij te dragen aan talentontwikkeling bij nieuwe groepen en een divers cultureel programma voor en door alle Rotterdammers.
- **Stadsmuseum van de toekomst.** We juichen een zichtbaar stadsmuseum met aandacht voor de geschiedenis en de actuele stedelijkheid toe. Hiervoor moet voldoende budget worden vrijgemaakt, maar dit mag niet ten koste gaan van de andere deelnemers binnen het Cultuurplan.
- **Professionele cultuureducatie voor alle kinderen.** Een school kan de belevingswereld van haar leerlingen verrijken met nieuwe dingen die zij niet tegenkomen bij hen thuis of op de straat. We willen nog steeds dat alle kinderen cultuuronderwijs krijgen, onafhankelijk van hun postcode, afkomst of het inkomen van hun ouders. We zijn er bijna: in de afgelopen periode is bereikt dat 94% van de scholen cultuureducatie op professioneel niveau aanbiedt; we gaan voor een dekking van 100%.
- **Cultuureducatie van kwaliteit.** We streven er naar dat cultuureducatie niet beperkt blijft tot een paar uitjes/tripjes per jaar, maar een structureel onderdeel is van het curriculum. Door professionals een prominente plek te geven in het onderwijs krijgen grote groepen kinderen de kans om met cultuur in aanraking te komen.
- **Transparantie over zeggenschap filantropie.** Rotterdam kent verschillende filantropen die de culturele sector een warm hart toedragen. We zijn hen zeer erkentelijk voor hun steun, maar willen wel transparantie over de zeggenschap die hiermee gepaard gaat.

Horeca

De afgelopen jaren is er een hoop gebeurd in het Rotterdamse uitgaansleven. Dankzij een grote groep creatieve horecaondernemers zijn er nieuwe en bruisende uitgaansgebieden ontstaan. Door flinke inzet van D66 is er meer maatwerk op het gebied van (nacht)horeca en evenementen en zijn er eindelijk nieuwe nachtclubs op komst. Maar we zijn er nog lang niet. De afgelopen twee jaar is de sector hard geraakt door het coronavirus. Bij woningbouw is het vaak de horeca die aan het kortste eind trekt en het vinden van geschikte locaties blijkt te midden van de bouwopgave een enorme uitdaging. We zetten de lijn door dat het nachtleven de waardering krijgt die het verdient.

Onze aanpak

- **Nachtcultuur is ook cultuur.** Het nachtleven is een plek om anderen te ontmoeten en om jezelf te kunnen zijn. Helaas zien velen de nachtcultuur in Rotterdam nog te vaak als overlastgevend. We willen meer erkenning en waardering voor het Rotterdamse nachtleven. Die erkenning houden we niet bij woorden. We willen nachtclubs status geven door ze te erkennen als culturele instellingen of als cultureel erfgoed.
- **Eerlijker vergunningstelsel.** We streven naar een eerlijker vergunningstelsel met kansen voor ondernemers met goede ideeën. Rotterdam kent op dit moment meer dan 150 zaken met een 24-uursvergunning, waarvan 70% niet gebruikt wordt. Daardoor krijgt kwalitatief goede nachthoreca geen kans op een vergunning. Wat ons betreft gaat het hele stelsel op de schop. Een eerste stap hierin zou zijn om meer variatie in vergunningen te creëren. In plaats van een vergunning tot 02:00 of een 24-uursvergunning, zouden er varianten moeten komen tot 03:00, 04:00 en 05:00. Zo maken we maatwerk mogelijk en komt er een eerlijker stelsel.
- **Tien nieuwe 24-uursvergunningen.** Dankzij een voorstel van D66 komt er een tender waarbij ondernemers hun ideeën kunnen inleveren bij de gemeente. De tien beste initiatieven krijgen een 24-uursvergunning. We willen dat de gemeente actief naar geschikte locaties zoekt en de juiste hulp bij het regelen van vergunningen en voorzieningen biedt.

- **Evenementen kraskaart voor horeca.** De afgelopen twee jaar is er op advies van D66 in verschillende gebieden een proef gedaan met de evenementenkraskaart. Hiermee konden horecazaken een paar keer per jaar een evenement organiseren. De proef bleek een succes, maar beperkte zich helaas tot een aantal kleine gebieden en buitengebieden. Wat ons betreft wordt deze kraskaart structureel en stadsbreed ingevoerd, zodat meer horecazaken makkelijker af en toe een kleinschalig evenement kunnen organiseren.
- **Isolatiefonds.** We richten een isolatiefonds op, waarbij de gemeente leningen verstrekt aan ondernemers voor de geluidsisolatie van panden. Op die manier creëren we meer ruimte voor nachthoreca in de stad en komen we omwonenden tegemoet door overlast te beperken. In Berlijn wordt dit al gedaan en heeft het een positief effect op de levendigheid en het indammen van overlast.
- **Stadsbrede visie op nachtcultuur.** We geloven dat vernieuwend nachtbeleid essentieel is voor de leefbaarheid en de creativiteit van de stad. In de hele stad staat het nachtleven onder druk. (Nacht)horeca moet te vaak wijken voor woningen in geval van gebiedsontwikkeling en er zijn geen alternatieve locaties voorhanden. Daarom willen we een integrale, stadsbrede visie op het nachtleven, waarin plekken voor nachthoreca worden vastgelegd. Daarbij zetten we in op aanvullende eisen rondom geluidsisolatie voor woningbouw nabij uitgaansgelegenheden.
- **Stoppen met stigmatiseren van shisha-ondernemers.** Bij shisha-lounges zijn een aantal zorgelijke incidenten geweest, met schietpartijen en zelfs explosies. Uit politieonderzoek en diverse Bibob-onderzoeken blijkt dat het merendeel van de incidenten bij shishalounges op zichzelf staand zijn en niet maatgevend zijn voor de gehele branche. Op basis van een objectieve aanpak met voldoende toezicht en handhaving, kunnen malafide ondernemingen worden aangepakt. De gemeente zou geen verder onderscheid moeten maken voor shisha ondernemers.

Evenementen

Evenementen leveren een onmisbare bijdrage aan bruisend Rotterdam en bieden een platform voor ontmoeting en culturele verrijking. Dat moeten we koesteren. Met verschillende voorstellen heeft D66 de afgelopen jaren hard gewerkt aan een rechtvaardiger evenementenbeleid met betere dienstverlening richting evenementenorganisatoren. Daar zijn we erg trots op. Tegelijkertijd staan evenementen in de stad onder druk en gaat corona zijn sporen achterlaten. We zetten in op meer evenementenlocaties en maatwerk, maar vinden ook dat de gesprekken over evenementen in een breder perspectief gevoerd moeten worden.

Onze aanpak

- **Rotterdam evenementenstad.** Rotterdam is dé evenementenstad van Nederland. Wat ons betreft handelen we daar ook naar. Rotterdam ziet zichzelf immers graag als jonge, creatieve stad waar alles kan. Tegelijkertijd staat deze levendigheid ook op de tocht. Evenementen brengen nu eenmaal een bepaalde overlast met zich mee. Dat moeten we als stad durven benoemen en ook kunnen accepteren. We pleiten daarom voor een manifest waarin we ons als stad uitspreken over hoe we evenementen vormgeven en inbedden in het dagelijks leven.
- **Meer evenementenlocaties.** Er is in Rotterdam een groeiende behoefte aan evenementenlocaties, terwijl de ruimte in de stad schaarser wordt. We willen meer alternatieve locaties om zo de druk op de parken te verminderen. Denk aan pleinen in de stad die tijdelijk kunnen worden omgebouwd tot evenementenlocatie, maar ook aan nieuwe locaties zoals in de Rijnhaven, de Waalhaven, het Merwe-Vierhavengebied en Hoek van Holland. Organisatoren die de overstap maken naar locaties buiten de stad, komen we tegemoet met ruimere vergunningsmogelijkheden.

- **Duurzame evenementenlocaties.** Alle evenementenlocaties moeten duurzaam worden ingericht. Veel evenementenorganisatoren willen wel duurzaam organiseren, maar gebruiken bij gebrek aan alternatieven vaak vervuilende en overlastgevendende aggregaten. Daarom zetten we in op elektriciteitspunten op alle evenementenlocaties. Daarnaast streven we naar het gebruik van herbruikbare bekertjes in plaats van single-use plastic en zetten we in op evenementengras.
- **Maatwerk in evenementenbeleid.** We leveren nog meer maatwerk in het Rotterdamse evenementenbeleid. We stappen af van rigide spelregels, zoals de vaste eindtijd voor evenementen. We willen dat er per evenement wordt gekeken naar een gepaste eindtijd, gebaseerd op reële factoren zoals omgeving, geluid of bezoekersaantallen.
- **Evenementenloket.** Om maatwerk mogelijk te maken, richten we een evenementenloket op. Dit loket bestaat uit mensen die de evenementensector en gebieden rondom evenementenlocaties kennen en verstand hebben van het evenementenbeleid. Dit team fungeert als aanspreekpunt voor organisatoren, faciliteert bij maatwerkoplossingen en bemiddelt bij de gemeentelijke afdelingen.

Vestigingsklimaat

Rotterdam bruist van het talent en het ondernemerschap. De stad moet hier ruim baan aan geven, om zo ook in de toekomst voldoende werkgelegenheid en kansen te bieden aan inwoners. Als centrum van een gigantische economische regio, moet Rotterdam een voortrekkersrol pakken in het toekomstbestendig maken van de regio.

We zorgen daarom voor een aantrekkelijk vestigingsklimaat. Ondernemerschap wordt gestimuleerd door beperkende regels te verminderen, een goede infrastructuur en een aantrekkelijke stad. Met de haven en twee universiteiten om de hoek is Rotterdam een gewilde stad. Dit moeten we vasthouden en benutten om bedrijven en ondernemers uit te nodigen bij te dragen aan onze duurzame ambities.

Onze aanpak

- **Meer ruimte voor start-ups, scale-ups en MKB.** Jonge ondernemingen worstelen met het tekort aan geschikte bedrijfsruimtes. We versterken daarom de samenwerking met bedrijfsverzamelgebouwen en andere instanties om MKB'ers, startups en scale-ups en andere grote bedrijven die meer ruimte nodig hebben, te helpen aan goede huisvesting door hen in contact brengen van de verschillende partijen.
- **Gebruik de kracht van de regio.** We hebben de haven en TU Delft in de achtertuin, Den Haag om de hoek, de logistieke hubs van Bleiswijk en Berkel en Rodenrijs zijn vlakbij, en er zitten geweldige bedrijven in de Drechtsteden. We stellen ons ten doel om samen met de regio nog slagvaardiger en effectiever op te treden. Samen kunnen we de aantrekkelijkheid van de regio versterken en daar alleen de vruchten van plukken.
- **Iedereen een kans op ondernemen.** Veel MBO-leerlingen willen graag ondernemen, maar weten letterlijk niet waar ze aan kunnen kloppen voor hulp om op weg te komen. Hen helpen we hun innovatieve ideeën werkelijkheid te maken, door als gemeente in te zetten op het faciliteren van ontmoetingen tussen leerlingen en ondernemersnetwerken.
- **Betere voorzieningen voor expats.** Voor ons vestigingsklimaat is ook internationaal talent van grote waarde. Zij brengen regelmatig nieuwe vaardigheden in waar op dit moment tekort aan is in Rotterdam en waar we allemaal van profiteren. Daarom blijven we de instroom van hoogopgeleide kennismigranten faciliteren door te investeren in goede (Engelstalige) gemeentelijke dienstverlening en meer internationale scholen.

Winkelstraten

Winkelstraten zorgen voor leven in de brouwerij. De winkelstraat gaan we steeds meer als ontmoetings- en verblijfsplek zien, waar winkels afgewisseld kunnen worden met groen, horeca, een bibliotheek of speeltoestellen. Om als winkelstad aantrekkelijk te blijven bevorderen we de bereikbaarheid van onze winkelstraten op een manier die past bij onze duurzame en stedelijke ambities, maar die ook werkt voor winkeliers. We willen een betere samenwerking tussen gemeente, winkeliers en andere spelers, waarbij ook aandacht is voor de aanpak van leegstand en verdere benutting van digitale mogelijkheden. Het door D66 bepleitte leegstandsfonds kan hier een grote rol in spelen. Het mag duidelijk zijn dat we niet alleen kijken naar het centrum, maar naar winkelgebieden in alle delen van de stad.

Onze aanpak

- **Heldere beleidskeuzes voor winkelgebieden.** We pakken leegstand aan door leegstaande winkelpanden om te bouwen tot bedrijfsverzamelgebouwen, horeca of andere invullingen die leiden tot meer levendigheid. Ook blijven we ons inzetten voor meer ateliers in voormalige winkelpanden. We kiezen binnen bestemmingsplannen waar we het winkelaanbod versterken en waar we een andere invulling willen. Hierbij is betrokkenheid van vastgoedeigenaren, winkeliers, maar ook de buurt, van groot belang.
- **Gemeentelijke plannen proactief toetsen bij winkeliers.** Goede intenties ten spijt, de afstemming tussen gemeente en winkeliers is voor verbetering vatbaar. Plannen die de gemeente lanceert worden wat ons betreft daarom vooraf getoetst met de doelgroep van winkeliers en zij worden in een vroeger stadium bij planvorming betrokken.
- **Initiatieven van onderop ondersteunen.** Winkeliers vinden het soms moeilijk om de juiste ingangen te vinden bij de gemeente. D66 kiest voor een stad die niet enkel zelf ideeën uitrolt, maar voor een die ook de ruimte biedt aan winkeliers om met eigen voorstellen te komen en hiermee te experimenteren. Bedrijveninvesteringszones (BIZ) zijn hier een goed voorbeeld van.

Zij verdienen meer ondersteuning vanuit de gemeente. Een specifiek aandachtspunt is het versnellen van wijzigingen in bestemmingsplannen.

- **Bereikbaarheid vergroten.** Ondernemers maken zich terecht zorgen over de bereikbaarheid de komende jaren. We kiezen voor een autoluwe binnenstad, en zetten in op betere parkeervoorzieningen aan de randen van winkelgebieden met betere OV-aansluitingen naar de binnenstad en andere winkelgebieden. Zo blijft de stad niet alleen bereikbaar, maar ook aantrekkelijk voor winkeliers en winkelend publiek.
- **Leegstandsregister.** Net als veel andere gemeenten, willen we in Rotterdam een leegstandsregister waarbij eigenaren de plicht hebben leegstand te melden. Samen met de eigenaar kan de gemeente dan proactief op zoek naar een nieuwe gebruiker.

Toerisme

Rotterdam is 'booming' en niet meer weg te denken uit de bekende reisgidsen. Het toerisme in Rotterdam groeit een stuk harder dan het landelijk gemiddelde. Het aanbod van hotels, evenementen, deelvervoer en attracties beweegt mee met deze golf. Dat is goed voor de stad en de economie, maar het betekent ook meer drukte. We willen niet dat Rotterdam een tweede Venetië wordt en daarom spannen we ons in om de aantrekkelijkheid te behouden en de stad een fijne plek te laten zijn voor wonen, werken, ontmoeten, verblijven en vermaak. We leren van andere steden en maken slimme keuzes rond toerisme. We zetten in op onze eigen identiteit, leefbaarheid, duurzaamheid en de lokale economie.

Onze aanpak

- **Spreiding hotels.** In het centrum van Rotterdam zijn de afgelopen jaren fors meer hotels, shortstay en hostels bijgekomen. We zetten in op meer spreiding over de stad en in het bijzonder op Zuid. Daarbij kijken we naar behoefte, of een hotel past bij de locatie en naar het type toerist dat we als stad willen aantrekken. Zo voorkomen we dat bepaalde wijken te druk worden.
- **Duurzaam toerisme.** Toerisme biedt nieuwe kansen voor werkgelegenheid en ondernemerschap. Wat ons betreft zet Rotterdam zich op de kaart als unieke, groene en duurzame verblijfslocatie. Hierbij denken we aan verblijven op groene daken, drijvende hotels en energieneutrale overnachtingsmogelijkheden.
- **Grip houden op verhuurplatforms.** We zien het verhuren van woningen via platforms als AirBnB als een aanvulling op het hotelaanbod in de stad. Het moet voor Rotterdammers mogelijk zijn om hun woning af en toe te verhuren. Bij panden met veel overlast komen verhuurverboden. Ook mogen woningen wat ons betreft niet onttrokken worden aan de woonvoorraad. Dat is slecht voor de markt en slecht voor de leefbaarheid.

Samenleven

Een veilige en rechtvaardige stad

Veiligheid

We willen een stad waarin we ons veilig voelen, zonder geweld, intimidatie en criminaliteit. Veiligheid is het fundament van de open en vrije samenleving. Daarom investeren we in preventie, handhaving in de wijk en maken we Rotterdammers medeverantwoordelijk voor de veiligheid. Extra maatregelen moeten ten dienste staan van de vrijheid. We zijn kritisch op ineffectief beleid en onnodige inperkingen van de persoonlijke levenssfeer.

Onze aanpak: sociale en fysieke veiligheid

- **Veiligheid is onze gezamenlijke verantwoordelijkheid.** We geven betrokkenen in een wijk (bewoners, wijkraad, ondernemers en dienstverleners) een actievere rol in ons veiligheidsbeleid. We maken afspraken over hoe we een buurt veiliger maken en kunnen voorkomen dat problemen zich verplaatsen. We werken samen aan een schoon en overzichtelijk straatbeeld voor het verbeteren van het veiligheidsgevoel en het stimuleren van ontmoetingen.
- **Veiligheid ten dienste van onze vrijheid.** Regels die niet strikt noodzakelijk zijn voor het beschermen van onze vrijheid, moeten we schrappen. Daarom willen we de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) fors inperken omdat er veel onnodige regels over openbare orde en veiligheid in staan.
- **Preventieve aanpak jeugdcriminaliteit.** We willen voorkomen dat jongeren het slechte pad opgaan. We zetten in op een persoonsgerichte aanpak voor risicojongeren met gedragsregulering en agressietrainingen. We richten ons op een sociaal netwerk dat als alternatief dient voor de straatcultuur. Dit doen we door de aanpak van jeugdcriminaliteit te verbinden aan sportactiviteiten (zoals boksen) en kunst. En door op wijkniveau de sportverenigingen, (muziek)scholen en andere verzamelplaatsen voor jongeren te betrekken. Ook versterken we de rol van ouders en verzorgers en bieden voldoende ondersteuning gericht op het oplossen van gezinsproblematiek.
- **Aanpak wapenbezit en nepwapens.** We ondersteunen de politie en het Openbaar Ministerie (OM) in het opvolgen van alle meldingen over steek- en schietincidenten en wapenbezit en het organiseren van vrijwillige inleveracties van (nep)wapens. Dit laatste door geld vrij te maken en door ruimtes beschikbaar te stellen. We blijven doorlopend inzetten op (preventieve) programma's zoals 'Geweldig Rotterdam' en ondersteunen bestaande initiatieven, zoals: 'het overbod bij wapenbezit', het buurtinitiatief 'Wapens de Wijk uit' en acties van de politie tegen schietwapens.

- **Maatregelen huiselijk geweld en stalking.** We intensiveren de aanpak en preventie van huiselijk geweld en stalking (van ex-partners) en willen dat de gemeente de regie pakt binnen het Veiligheidshuis. Dit laatste in de vorm van een procesregisseur met escalatielijnen naar de burgemeester. In het Veiligheidshuis werken organisaties, waaronder de gemeente, politie, OM, Raad voor de Kinderbescherming, reclasseringsorganisaties en welzijnsorganisaties, samen om overlast, huiselijk geweld en criminaliteit aan te pakken.
- **Straatintimidatie van vrouwen en LHBTI+ personen is onacceptabel.** Helaas is straatintimidatie in Rotterdam nog steeds een probleem. Het is verboden, maar dit dreigt symboolverbod te worden omdat er nauwelijks op kan worden gehandhaafd. Daarom hebben we een cultuuromslag nodig; iedereen moet inzien dat het lastigvallen van personen zoals meisjes, vrouwen of LHBTI+ personen op straat, tijdens het sporten, thuis en digitaal niet normaal is. Daarom investeren we in een meerjarig preventie-offensief met aandacht voor opvoeding, voorlichting en onderwijs. Verder willen we dat Rotterdammers kunnen aangeven waar ze zich 's nachts onveilig voelen en waarom. Zo kunnen wij deze plekken fysiek aanpassen om deze veiliger te maken, bijvoorbeeld met lagere struiken en betere verlichting. Ten slotte zetten we ons in voor een Nachstadhuis naar Gronings voorbeeld: een fysieke plek in het uitgaansgebied waar je terecht kan als je je onveilig voelt.
- **Geen culturele onderdrukking en eengerelateerd geweld.** Wie om culturele of religieuze redenen wil breken met de familie krijgt extra bescherming en hulp. Kwetsbare groepen zoals vrouwen/meisjes en LHBTI+ personen krijgen bijzondere aandacht. We willen meer ondersteuning voor slachtoffers van praktijken die de vrijheid ernstig inperken zoals gedwongen huwelijken, eerwraak, ontvoering naar het buitenland en genitale verminking.
- **Voorkomen radicalisering, (rechts- en links-) extremisme en polarisatie.** Samen met wijkagenten, jongerenwerkers, scholen en hulpverleners willen we radicalisering, (rechts- en links-) extremisme en polarisatie voorkomen, vroegtijdig signaleren en terugdringen. Dit doen we met integrale aanpak, een preventieprogramma met cultuur en sport en een netwerk van sleutelpersonen.
- **Geen ongewenste buitenlandse beïnvloeding.** Er is geen plaats voor ongewenste buitenlandse beïnvloeding, bijvoorbeeld door middel van financiering of weekendscholen, die tot ondermijning van onze democratische rechtsstaat, vrijheden en open samenleving leiden. Met religieuze en andere maatschappelijke instellingen maken we afspraken over de preventie en bestrijding daarvan.
- **Algeheel afsteekverbod vuurwerk.** We zijn voor behoud van het algehele afsteekverbod van vuurwerk en handhaven op het bezit van (zwaar) vuurwerk. Maar we willen wel dat er wordt geïnvesteerd in volwaardige alternatieven op wijkniveau. We zijn voorstander van de professionele vuurwerkshows bij de Erasmusbrug, op het strand van Nesseland en Hoek van Holland, en willen dat Rotterdammers jaarlijks kunnen kiezen wat er in hun wijk wordt georganiseerd. Dit kunnen ook alternatieven voor een vuurwerk zijn, zoals een droneshow of muziektredens.

Onze aanpak: handhaving

- **Stop preventief fouilleren.** We zijn geen voorstander van preventief fouilleren. Het is de vraag of dit a-selectief wordt uitgevoerd en dat brengt het risico op etnisch profileren met zich mee. Daardoor verslechtert het vertrouwen in de politie en ontstaat juist meer onveiligheid op straat.
- **Fijnmazige inzet politie.** We willen dat de politiecapaciteit beter verspreid en fijnmazig wordt ingezet en zien liever tien agenten op een mountainbike in de buurt dan achter in een busje wachtend op een volgend incident waar ze ingezet kunnen worden.

- **Meer Rotterdammers bij de politie.** We zetten in op meer politiemensen die de stad kennen en de taal van de Rotterdammers spreken. Hiermee zorgen we ook voor een betere afspiegeling van de Rotterdamse samenleving. Dit doen we met een stevige lokale werving, ook gericht op de jeugd, en programma's die uitstroom voorkomen. Ook zorgen we dat politiemensen in Rotterdam kunnen wonen door betaalbare woningen voor hen te realiseren en ons hard te maken voor een speciale opslag voor het werken in een dure regio.
- **Focuswijken.** We willen dat er extra politiecapaciteit wordt ingezet in wijken met lagere veiligheid, ook wel focuswijken genoemd. De politie inzet hier moet worden aangevuld met speciale teams op het gebied van werk, inkomen, toezicht en handhaving. Juist in kwetsbare wijken moeten we zorgen voor een laagdrempelige en zichtbare overheid.
- **Geen extra bevoegdheden voor boa's.** We vinden het geen goede ontwikkeling als boa's (buitengewoon opsporingsambtenaar) worden ingezet ter vervanging van de politie. De rol van de boa is om te signaleren en, indien nodig, versterking te vragen van de politie. We zijn geen voorstander voor de uitbreiding van hun bevoegdheden. Maar wel voor het inzetten op de-escalerende middelen, zoals bodycams. Optredens kunnen daarmee ook goed worden geëvalueerd. Ook kunnen de bodycams ondersteunend zijn bij klachtenafhandeling.
- **Rotterdam is geen surveillancemaatschappij.** We hechten aan de bescherming van privacy, ook online, en willen niet overal camera's en bewegings- en geluidssensoren. Beelden worden niet langer dan 24 uur bewaard. We maken effectief gebruik van de mogelijkheden die data en digitalisering bieden voor de veiligheid van Rotterdam en zetten daarom in op een rechtmatige en ethisch verantwoorde inzet van data en digitale toepassingen. We zorgen dat de inzet altijd proportioneel en effectief is.

Onze aanpak: georganiseerde criminaliteit en corruptie

- **Multidisciplinaire aanpak voor meer barrières tegen georganiseerde criminaliteit.** We bestrijden georganiseerde en ondermijnende criminaliteit, zoals drugshandel en –smokkel en witwassen door betere samenwerking met organisaties in de regio. Ook nemen we regie om barrières op te werpen tegen georganiseerde criminaliteit. Met ouders, het onderwijs en jongerenwerkers zetten we in op preventie en weerbaarheid tegen criminele inmenging. Verder intensiveren we de internationale samenwerking met bijvoorbeeld de haven van Antwerpen.
- **Digitale basis op orde en internationale samenwerking.** We zetten de mogelijkheden voor data-uitwisseling en -analyse in en investeren daarvoor in een stevige digitale basis. Dit doen we op een rechtmatige, verantwoorde en slimme manier. We houden voldoende zicht op specialistisch werk, zoals van het Regionale Informatie- en Expertisecentrum (RIEC).
- **Vastgoed en afpakken crimineel geld.** We willen niet dat Rotterdams vastgoed wordt misbruikt door criminele organisaties en stellen een integer-vastgoed-verbond op met makelaars en lokale ondernemers. Zo letten we samen op verdachte praktijken zoals uitbuiting van huurders, mensenhandel en drugslabs in panden. We ondersteunen bestaande initiatieven, zoals ConfisQ, voor het afpakken van crimineel geld. We zetten het bestuursrecht in, door bijvoorbeeld het intrekken van een vergunning of het sluiten van een pand. Dit laatste doen we alleen wanneer het absoluut noodzakelijk is voor de openbare orde en veiligheid van Rotterdam.
- **Integriteit en proactieve corruptiebestrijding.** Ambtelijke corruptie, bijvoorbeeld bij de gemeente en politie, pakken we aan met strenge selectieprocedures, periodieke integriteitsonderzoeken en screening. Data-analyse ondersteunt bij het in kaart brengen van corruptierisico's. We kijken verder kritisch naar autorisatieniveaus van systemen en locaties die aantrekkelijk zijn voor criminelen. Dit doen we ieder kwartaal opnieuw.
- **Effectieve aanpak milieucriminaliteit.** We zetten ons in voor een effectieve, informatie- en risicogerichte aanpak van milieucriminaliteit. Dit doen we door het ondersteunen van organisaties zoals de provincie, omgevingsdiensten, politie en het OM. Dit moet leiden tot een concreet plan met prestatiedoelen voor de komende vier jaar.

Onze aanpak: cyberveiligheid

- **Kwetsbaarheden en risico's in zicht.** Met behulp van cybersecurity experts meten we regelmatig de risico's van cyberaanvallen op cruciale processen in de gemeente, zoals de zorg, het onderwijs en de logistieke keten. Aanvullend maken we afspraken over de cyberveiligheidsaanpak met de instellingen en bedrijven binnen onze cruciale processen.
- **Investeren in de cyberveiligheid.** We maken Rotterdammers weerbaar tegen online fraude en whatsappfraude door het organiseren van periodieke trainingen voor inwoners, ondernemers en maatschappelijke instellingen. De trainingen zijn verplicht voor ambtenaren en medewerkers van instellingen die kritieke processen behelzen.

Drugsbeleid

Het aantal coffeeshops in Rotterdam is in de afgelopen tien jaar met een derde gedaald, terwijl de cannabisconsumptie niet is afgenomen. Het verplaatsen en sluiten van coffeeshops lost wat ons betreft niets op. Het werkt straathandel in de hand en zorgt voor (bewoners) overlast bij de overgebleven coffeeshops. Het gebruik van softdrugs is een individuele keuze voor volwassenen. We vinden het belangrijk dat Rotterdammers de vrijheid hebben om op een veilige manier softdrugs te kunnen consumeren. Daarom zetten we in op een eerlijk en rechtvaardig coffeeshopbeleid.

Onze aanpak

- **Gereguleerde wietteelt.** We streven naar openheid en transparantie in de coffeeshopketen en vinden dat Rotterdam voorop moet lopen betreft het reguleren van wietteelt. Dit doen we door breed te kijken naar experimenteerruimte en lobby richting het Rijk. Door het decriminaliseren van de achterdeur van de coffeeshop, kan de politie zich concentreren op de illegale wietteelt bestemd voor de export.
- **Geen maximum.** We stoppen met een maximum aantal coffeeshops; het is te rigide en draagt niet bij aan het oplossen van problemen. Doordat het huidige maximum, zien we te veel drukte bij de overgebleven coffeeshops. Bewoners hebben krijgen hierdoor last van wachtrijen op de stoep, toenemende verkeers/parkeeroverlast en dealers in hun wijk. Ook komen coffeeshops in de knel met hun maximumvoorraad. Wat ons betreft kijken we naar de vraag en een goede spreiding over de stad.
- **Het afstandscriterium.** Op dit moment geldt een afstandscriterium en hebben coffeeshops binnen 250 meter afstand van een school te maken met zeer beperkte openingstijden en extra strenge controles. Dit geldt ook bij de vestiging van een nieuwe school. Onderzoeken laten zien dat het criterium geen effect heeft op het blowgedrag van jongeren. Deze symboolmaatregel zit coffeeshopeigenaren in de weg en om die reden schaffen we hem af.
- **Voorlichting drugs- en alcoholgebruik.** Het gebruik van (soft)drugs en alcohol kent een keerzijde; goede voorlichting informatie vooraf en op verkooppunten is daarom van belang. We zetten in op goede samenwerking met GGD, onderwijsinstellingen en organisaties als Jellinek.
- **Gratis testlocaties.** We streven naar gratis testlocaties in de stad en op festivals waar jongeren hun drugs kunnen laten testen. Een voorbeeld is Youz Verslavingszorg waar op donderdagavonden drugs getest kan laten worden. Zo weten gebruikers wat er in hun drugs zit en pikt de GGD makkelijker signalen over vervuilde drugs op.

Mensenrechten, Discriminatie, Emancipatie & Diversiteit

Iedere Rotterdammer heeft het recht zich vrij te voelen en zichzelf te zijn. Gezamenlijk de rechtsstaat beschermen, structurele aandacht voor discriminatie en racisme en hard optreden wanneer nodig, zijn daarom noodzakelijk. Inclusiviteit en gelijke kansen staan voor ons als een paal boven water. De lokale overheid en het bedrijfsleven moeten hierin het goede voorbeeld geven.

Onze aanpak: beschermen van mensenrechten

- **Mensenrechten centraal.** Op ons initiatief is Rotterdam in 2019 een 'Shelter City' geworden; met dit project wordt een veilige plek geboden aan internationale mensenrechtenverdedigers. We zetten de bescherming van mensenrechten nog verder centraal en willen evenementen rondom de jaarlijkse Internationale Dag voor de Mensenrechten op 10 december waarbij mensenrechtenactivisten hun verhaal kunnen delen. Daarnaast kijken we of we ons aansluiten bij het Human Rights Cities Network.
- **Programma: Rotterdam-in-je-recht.** We willen dat Rotterdammers beter inzicht hebben in hun (mensen)rechten; en weten hoe ze hun recht kunnen halen. Bijvoorbeeld bij huur-, arbeidsmarkt- en zwangerschapsdiscriminatie of discriminatie bij handicaps. Daarom zetten we een doorlopende publiekscampagne op met eenvoudige uitleg over rechten en plichten van de Nederlandse rechtsstaat.
- **Herdenking koloniaal -en slavernijverleden.** Rotterdam heeft onderzoek laten doen naar het koloniale- en slavernijverleden van de stad. De geschiedenis moet in de publieke ruimte beter vindbaar en duidelijker zichtbaar worden gemaakt. Onder andere door te zorgen voor toelichtingen bij straatnamen en beelden die refereren aan het Nederlandse koloniale- en slavernijverleden.

- **Keti Koti in 2023.** In 2023 is het 150 jaar geleden dat er echt een einde is gekomen aan de slavernij. We willen daarom dat Rotterdam gedurende dat jaar extra stilstaat bij dit verleden, bijvoorbeeld op Ketu Koti. De invulling is aan de Rotterdammers. We ondersteunen initiatieven met een speciaal (digitaal) loket en budget. Ook de landen van herkomst benaderen we om actief mee te denken.
- **Excuses slavernijverleden.** Uit recent onderzoek naar het koloniale- en slavernijverleden van Rotterdam is gebleken dat de rol van het stadsbestuur groter was dan gedacht. De gemeente Rotterdam moet haar excuses aanbieden voor de rol die de het gemeentebestuur speelde in het slavernijverleden.

Onze aanpak: tegen discriminatie

- **Geen discriminerende of seksistische risicoprofielen of algoritmen.** We willen niet dat de gemeente Rotterdam discriminerende of seksistische risicoprofielen of algoritmen gebruikt. Op periodieke basis laten we onafhankelijk controleren of er etnisch geladen en (mogelijk) discriminerende of seksistische risicoprofielen of algoritmen worden gebruikt. Een ethische commissie adviseert daarnaast over de inzet van nieuwe risicoprofielen en algoritmen. Dit advies publiceren we op de gemeentewebsite.
- **Geen discriminatie door handhavers.** Om een “politie voor iedereen” te kunnen zijn, is het belangrijk dat de politie een open organisatie is, waarbij er ruimte is voor leren, zodat de kans op incidenten wordt verkleind. We ondersteunen daarom de initiatieven die de politie al heeft genomen, zoals het programma ‘Politie voor iedereen (diversiteit en inclusie)’. Ook willen we dat iedere opsporingsambtenaar in Rotterdam met body- en dashcams te werk gaat. Hierbij zorgen we ervoor dat de privacy van de gebruikers en de betrokkenen wordt beschermd met stevige waarborgen. Daarnaast willen we dat in de politie wordt gewerkt aan de bekendheid van het Handelingskader proactief controleren.
- **Geen discriminatie in uitgaansleven.** Samen met horecaondernemers, beveiligingsbedrijven, de politie, het antidiscriminatiebureau Radar en jongerenorganisaties versterken we het tegengaan van discriminatie in het uitgaansleven. We onderzoeken de omvang en of bestaande initiatieven, zoals het Panel Deurbeleid en het inzetten van mystery guests, nog volstaan. Daarnaast kijken we of bestuursrechtelijke middelen, zoals het verkrijgen - dan wel tijdelijk intrekken - van een exploitatievergunning, zwaarder moeten inzetten.
- **Geen discriminatie in woonsector.** We willen discriminerende verzoeken aan makelaars, verhuurders en vastgoedbemiddelaars voorkomen en bestrijden. Deze verzoeken mogen natuurlijk ook niet worden ingewilligd. Samen met de woon- en vastgoedsector gaan we in gesprek over de mogelijkheden maken we afspraken. We betrekken dit onderdeel in de publiekscampagne om blijvend aandacht te vragen.
- **Versterking meldingsmogelijkheden.** We voeren doorlopend campagne om de impact van (al dan niet bewust) discriminerend gedrag aan de orde te stellen. En als er gediscrimineerd wordt, moet dit worden gemeld. We blijven ons daarom ook doorlopend inzetten voor laagdrempelige meldingsmogelijkheden.
- **Modern Sinterklaasfeest.** We willen dat Rotterdam een voorbeeld geeft en enkel Sinterklaasfeesten organiseert voor iedereen. Dit betekent een Sinterklaasfeest zonder zwarte piet.

Onze aanpak: emancipatie en diversiteit

- **Emancipatie door economische zelfstandigheid.** Samen met maatschappelijke organisaties, bedrijven en onderwijsinstellingen investeren we in de economische zelfstandigheid. Dit doen we door het aanbieden van opleidingen en stages en bieden van persoonlijke begeleiding. In een maatschappelijk programma helpen studenten van Mbo's, Hbo's en de Erasmus Universiteit Rotterdam uit relevante studierichtingen als coach bij die persoonlijke begeleiding.
- **Divers lokaal bestuur.** Diversiteit in een bestuur leidt tot betere resultaten; daarom blijven we ons doorlopend inzetten voor een inclusief werving- en selectiebeleid. Rotterdam heeft veel vrouwen in bestuurs- en toezichthouder functies. Daar zijn we trots op, maar kan altijd beter. Daarnaast is diversiteit breder dan de man/vrouw dimensie; daarom blijven we ons hard maken voor een representatief bestuur.
- **Inclusieve arbeidsvoorwaarden.** We hebben ons al hard gemaakt voor een veilige en inclusieve werkplek. Aanvullend richten we ons op inclusievere arbeidsvoorwaarden voor ambtenaren. Zoals betere arbeidsvoorwaarden voor meerouder(regenboog)gezinnen in de vorm van inclusieve regelingen voor partner-, ouderschaps-, zorg- en calamiteitenverlof. Ook willen we betere mogelijkheden voor transitieverlof gericht op herstel na een geslachtsaanpassende behandeling.
- **Maximale toegankelijkheid.** Publieke gebouwen en ruimtes, zoals parken en pleinen, moeten toegankelijk en veilig zijn ingericht voor mensen met een beperking. Denk aan een toegankelijke ingang en vluchtroutes. Op straat zorgen we voor voldoende veilige oversteekplaatsen en tijd om over te steken. Ook blijven we investeren in bestaande initiatieven zoals Rotterdam Onbeperkt, 010Toegankelijk en de Brede Raad 010. Jaarlijks doen we mee aan de Week van de Toegankelijkheid.
- **Meer schone, genderneutrale en toegankelijke openbare toiletten.** In de binnenstad is conform de toilet norm van de Maag Lever Darm Stichting op iedere 500 meter een toiletvoorziening te vinden. We willen dit uitbreiden en zorgen daarbij voor meer schone, genderneutrale en toegankelijke openbare toiletten op alle locaties met openbare voorzieningen in de gemeente.

Nieuw in Rotterdam

Mensen die vluchten voor oorlog moeten we een veilig onderkomen bieden. Voor nieuwe Rotterdammers uit het buitenland is het belangrijk dat zij zich snel thuis voelen en in staat zijn mee te draaien in de Rotterdamse samenleving. Het leren van de taal en het opbouwen van een sociaal netwerk zijn daarin belangrijke stappen. We willen hen, samen met betrokken burgers en bedrijven, daarin helpen en begeleiden. Volgens de nieuwe wet inburgering krijgen gemeenten een regierol, waardoor we meer kunnen investeren in de combinatie taal en participatie. Malafide taalaanbieders pakken we aan.

Onze aanpak

- **Voldoende asielopvang.** Met de sluiting van azc de Beverwaard heeft Rotterdam geen asielopvang meer, terwijl er wel een huisvestingsopgave ligt voor nieuwkomers. We willen dat Rotterdam zijn aandeel levert en in overleg met het Rijk komt tot nieuwe, flexibele opvang. Met opvang in de buurt, is het makkelijker om de inburgering goed te laten verlopen.

- **Rotterdammer vanaf dag één.** Vanaf 2022 zorgt nieuwe wetgeving ervoor dat het mogelijk is om sneller het inburgeringstraject te doorlopen. We zorgen ervoor dat nieuwkomers inspraak krijgen in de vorm van medezeggenschap over lokaal beleid en uitvoering van de inburgeringswet. Zo kunnen nieuwkomers meepraten over het beleid dat hen raakt en doen zij ervaring op met medezeggenschap. Ook krijgen gemeenten meer mogelijkheden voor maatwerk en geldt een hogere norm voor het taalniveau. We willen dat de gemeente de regie voert in de begeleiding bij de inburgering en intensief samenwerkt met het onderwijs, werkgevers, vrijwilligersorganisaties en taalaanbieders. Een integraal en persoonlijk programma biedt nieuwkomers de beste kans.
- **Inburgeren, scholing en werk.** We hebben successen geboekt met duale trajecten voor statushouders waarbij inburgering, scholing en werk gecombineerd worden aangeboden. Deze geïntegreerde duale inburgeringstrajecten willen we verder uitbreiden. Werkgevers, ROC's, taalaanbieders en de gemeente zorgen voor een combinatie van inburgering, scholing en werk. Statushouders krijgen taalles en bijscholing op de werkvloer en kunnen daar meteen aan de slag.
- **Investeren in het netwerk.** We willen dat de gemeente bij de inburgering van statushouders aansluit op buddy- en mentorinitiatieven. Dat is belangrijk om te kunnen meedoen in de samenleving en de stap naar werk te kunnen zetten. Gezinsmigranten krijgen hierbij bijzondere aandacht. Informele gesprekken met buurtgenoten en taalbuddies zorgen ook voor een betere taalbeheersing. Daarom ondersteunen we informele taalinitiatieven.

Mobiliteit

Veilig en schoon onderweg

Voetgangers, fietsers, auto's & deelmobiliteit

Bij mobiliteit staan veiligheid, duurzaamheid en bereikbaarheid bij ons voorop. Gezien de beperkte ruimte in de stad en het groeiende aantal inwoners, zijn de fiets, het openbaar vervoer, deelmobiliteit (het delen van voertuigen), en wandelen belangrijke pijlers in onze mobiliteitsplannen. De auto maken we een gast in de stad. We laten ons inspireren door het principe van de 15-minutenstad; de stad zo inrichten dat alle belangrijke voorzieningen binnen vijftien minuten lopen of fietsen te bereiken zijn.

Onze aanpak

- **Meer ruimte voor de fiets.** Het is dringen op de Rotterdamse fietspaden. We zetten in op meer afgescheiden fietspaden en snelfietspaden voor elektrische fietsers naar omliggende dorpen en steden. Ook zorgen we voor meer fietsparkeerplaatsen en bewaakte fietsenstallingen.
- **Stimuleren deelmobiliteit.** Alle deelauto's, en -scooters zijn voor 1 januari 2023 volledig emissieloos en de gemeente garandeert voldoende laadcapaciteit. We willen huishoudens die hun auto de deur uit doen en hun parkeervergunning opgeven een kennismakingsabonnement voor deelmobiliteit geven tegen gereduceerd tarief. Ook stimuleren we werkgevers om het gebruik van duurzaam deelvervoer te promoten onder hun personeel.
- **Autoloze straten.** Straten zoals de Meent en rondom scholen worden autovrij. Ook kijken we in samenspraak met bewoners naar andere straten om autovrij te maken, zoals of straten waar scholen aan zijn gelegen autovrij gemaakt kunnen worden.

- **Eénrichtingsverkeer.** In overleg met politie, brandweer en ambulances maken we drukke straten zoals de Nieuwe Binnenweg, West-Kruiskade en de Zwart Janstraat éénrichtingsverkeer voor auto's. Dit maakt deze straten overzichtelijker en veiliger en geeft meer ruimte voor fietsers, voetgangers en vergroening.
- **Schrappen parkeerplaatsen.** We schrappen de komende vier jaar 5.000 straatparkeerplaatsen per jaar voor een aantrekkelijke en nuttige buitenruimte. Denk aan ruimere terrassen, fietsparkeerplaatsen en laad/losplekken voor bezorgbusjes. In goed overleg met de buurt zoeken we naar oplossingen voor bewoners; bijvoorbeeld door betere regelingen waardoor ondergrondse parkeergarages veel beter door bewoners kunnen worden benut.
- **Toeslag rijden in de binnenstad.** We zetten in op een toeslag voor autoverkeer in de binnenstad. Dit beleid wordt al bijna 20 jaar in Londen gevoerd en leidde in eerste instantie tot kritiek, maar inmiddels willen inwoners niet meer zonder. We verwachten vergelijkbare kritiek in Rotterdam maar ook dat de leefbaarheid aanzienlijk zal toenemen. De opbrengst van de toeslag zetten we in voor de financiering van schoon vervoer.
- **Vervijfoudiging aantal laadpalen.** De aanschaf van elektrische voertuigen neemt exponentieel toe en de laadinfrastructuur moet meegroeien. We streven naar een vervijfoudiging van het aantal elektrische laadpalen in de komende tien jaar. In het bijzonder bij ondergrondse parkeerplaatsen.
- **Inzetten op de 15-minutenstad.** Bij gebiedsontwikkeling is ons uitgangspunt dat essentiële voorzieningen te voet of te fiets binnen 15 minuten te bereiken zijn. Dit ontlast de binnenstad en zorgt ervoor dat mensen gaan lopen of fietsen en de auto vaker laten staan. In de komende raadsperiode analyseren we per postcodegebied in hoeverre dit al het geval is.

Openbaar vervoer

Om de groei van Rotterdam in goede banen te leiden willen we Rotterdammers stimuleren vaker het OV nemen. Goede bereikbaar met hoogwaardig openbaar vervoer zijn daarvoor de ingrediënten. Daarom investeren we fors in nieuwe verbindingen en gaan we bestaande verbindingen intensiever gebruiken.

Onze aanpak

- **P&R voorzieningen.** De Park & Ride voorzieningen maken het reizigers mogelijk om goedkoop aan de rand van de stad te parkeren en met het OV verder te reizen naar de binnenstad. Om deze plekken aantrekkelijk te maken en te houden moet de aansluiting en capaciteit van het OV op deze plekken verbeteren.
- **Nieuw metrostation.** We hebben de ambitie om aan de Waalhaven-Zuid een nieuw metrostation te bouwen met grote P&R capaciteit. Station Slinge kan herontwikkeld worden. Door woningbouw en afname in het aantal autobewegingen krijgt het gebied rondom Zuidwijk en Pendrecht een flinke kwaliteitsimpuls.
- **Samenwerking OV & deelmobiliteit.** We stimuleren intensievere samenwerking tussen het OV en deelmobiliteit. Zo onderzoeken we gezamenlijke kortingsmodellen en hoe de netwerken van OV en deelmobiliteit beter op elkaar aan kunnen sluiten.
- **Nachtmetro.** Door inspanningen van D66 rijdt de metro in het weekend inmiddels tot 01:30u. We willen de metrotijden verruimen tot 01:00u elke dag en op vrijdag en zaterdag tot 03:00u

- **Aanpassing gratis OV.** AOW-gerechtigden kunnen gratis reizen met het OV in Rotterdam. Dit is een kostbare regeling en voor veel ouderen overbodig. Zij hebben geen financiële bijdrage nodig. We willen deze regeling houden voor AOW-gerechtigden met een inkomen tot 130% van de toepasselijke bijstandsnorm. Met de gelden die hierdoor vrijkomen, willen we kinderen tot 12 jaar uit gezinnen met een inkomen onder dezelfde norm vrij reizen aanbieden.
- **Extra oeververbinding.** Bij de nieuwe tunnel tussen Feyenoord en Kralingen kiezen we voor een auto-loze oeververbinding. Dat doen we door realisatie van een metro- en fietstunnel. Een metroverbinding biedt naar de toekomst toe de meeste vervoerscapaciteit. De fietsverbinding laat zien dat Rotterdam in haar ruimteverdeling kiest voor schoon en groen. Bovendien neemt deze oplossing fors minder ruimte in dan een autoverbinding.
- **Cirkellijn.** Om de ontwikkeling van Zuid een impuls te geven blijven we ons onverminderd inzetten voor de komst van de Cirkellijn (metro die Feyenoord, Zuidplein, en Marconiplein verbindt). De extra oeververbinding vormt hiervan het eerste kwart. Voor ons is dit een eerste stap in verdere investering in hoogwaardig OV: de metro.
- **Beter OV op Zuid.** Wie zien dat sommige wijken in Rotterdam Zuid niet goed genoeg te bereiken zijn met het OV. We zien met name mogelijkheden voor extra tramverbindingen.
- **Toekomstbestendige reclame.** Waar mogelijk weren we reclame uit het straatbeeld voor de fossiele industrie, reclame voor ongezonde producten gericht op kinderen of jongeren tot 18 jaar en reclame voor alcohol.

Verkeersveiligheid & -overlast

Rotterdam wordt te vaak opgeschrikt door verkeersslachtoffers. Elk slachtoffer is er één te veel en daarom willen we de komende vier jaar fors aandacht voor veiligheid. Ook richten we ons op overlast van het verkeer. Knalpijpen, hard optrekken, dubbel geparkeerde bestelbusjes en onveilig rijgedrag behoren tot de top ergernissen van Rotterdammers.

Onze aanpak

- **30 km per uur wordt de norm.** Een lagere snelheid zorgt ervoor dat fietsers en voetgangers minder kwetsbaar zijn in het verkeer. Lagere snelheidsverschillen leiden tot minder ongelukken en vergroten de veiligheid en leefbaarheid in de stad. Net als in andere grote steden zoals Parijs en Helsinki wordt 30 km/u het uitgangspunt. We beseffen dat handhaafbaarheid een uitdaging is en zijn daarom voorstander van geleidelijke aanpassingen in de infrastructuur. Wanneer een groot deel van de weggebruikers een lagere snelheid hanteert, zal dit leiden tot een aanzienlijke daling in de gemiddelde snelheid van het gehele verkeer.
- **Veilig de weg op.** Aanpassingen van de weginrichting zijn noodzakelijk om het Rotterdamse verkeer in goede banen te leiden. Experimenten met aangepaste verkeerssituaties op o.a. Kruisplein en Eendrachtsplein laten waardevolle resultaten en inzichten zien. We vinden dat de Gemeente Rotterdam moet doorpakken en (gevaarlijke) verkeersknooppunten op de schop moeten en ingericht moeten worden op de fietser en voetganger.

- **Scooters naar de rijbaan.** Uit onderzoek in Amsterdam blijkt dat scooters op de rijbaan leidt tot een sterke daling van het aantal geregistreerde ongevallen waar een scooter bij betrokken is. Ook zorgt het voor een daling van het aantal ongelukken met fietsers. In het onderzoek zijn geen negatieve effecten bevonden op de doorstroming van autoverkeer en het openbaar vervoer. We moedigen aan deze maatregel ook in Rotterdam in te voeren.
- **Bewoners denken mee.** Bewoners weten heel goed welke verkeersplekken gevaarlijk zijn. Daarom vragen we bewoners op welke plekken ze zich in het verkeer onveilig voelen. Op basis hiervan kunnen we nieuwe prioriteiten stellen. Ook gebruiken we data van o.a. verzekeringsmaatschappijen om nieuwe gevaarlijke plekken te identificeren. We verplichten het stadsbestuur om boven op het huidige beleid minimaal de jaarlijkse top-5 in het jaar erop aan te pakken.
- **Kaders voor deelmobiliteit.** Deelmobiliteit mag niet ten koste gaan van kostbare openbare ruimte op de stoep. Daarom selecteren we een groot aantal afgebakende locaties waar gebruikers van deelvervoer (zoals scooters) kunnen parkeren. Bij voorkeur zijn dit autoparkeerplaatsen zodat het niet ten koste gaat van de openbare ruimte. Ook nemen we in de afspraken met de aanbieders de verplichting op dat gebruikers na een rit een foto maken van het correct geparkeerde voertuig.
- **Beperken overlast door bestelbusjes.** De toename van online bestellingen leidt tot een groeiende overlast van bestelbusjes. Dit pakken we aan door meer duidelijk gemarkeerde laad- en losplekken voor bestelbusjes. We zijn bereid om daar per 50 parkeerplaatsen één parkeerplaats voor in te zetten.
- **Voortzetting proef met geluidscamera's.** Sinds kort hangen er in Rotterdam geluidscamera's om geluidsoverlast van auto's en motoren te kunnen bestraffen. We rollen dit verder uit en zetten in op een proef met gemeentelijke flitspalen.

Stadsbestuur

Vertrouwen geven en ontvangen

Bestuursmodel & organisatie

De raad heeft besloten dat de wijk aan zet is. De komende jaren gaan we aan de slag met 39 wijkraden, en leggen we meer invloed bij de wijk en haar bewoners. Hier willen we op doorbouwen zodat zoveel mogelijk Rotterdammers mee kunnen praten en beslissen over hun eigen buurt. Maar ook op het stadhuis staan we voor een solide stadsbestuur. De bestuursstijl van de gemeente Rotterdam zou volgens ons gestoeld moeten zijn op drie pijlers: 1) vertrouwen in de Rotterdammer, 2) versimpeling van wetgeving, en 3) meer aandacht voor de menselijke maat in de uitvoering. We streven naar een openbaar bestuur met verschillende niveaus; waar de grenzen tussen de politiek en burger helder zijn en waar de kloof tussen balie en beleid niet bestaat. We staan dus garant voor een rechtmatig, doeltreffend en integer bestuur.

Onze aanpak

- **Doorzetten nieuwe bestuursmodel.** We investeren volop in het goed neerzetten van het nieuwe bestuursmodel voor de wijkraden. De wijk is nu echt aan zet. Tenzij er een grote noodzaak tot verandering is, sleutelen we niet aan nog een grote stelselwijziging.
- **Initiatiefrecht wijkraad.** Het moet voor wijkraden mogelijk zijn om zelf direct voorstellen voor te leggen aan de gemeenteraad. Daarvoor willen we een nieuw raadsinstrument ontwikkelen, bijvoorbeeld in de vorm van een initiatiefvoorstel of de mogelijkheid om zelf moties in te dienen.

- **Betere ondersteuning raadsleden.** We pleiten voor een uitbreiding van de inhoudelijke en financiële ondersteuning van gemeenteraadsleden, zodat bijvoorbeeld extra medewerkers aangetrokken kunnen worden.
- **Onderzoeksbudget gemeenteraad.** Tegenspraak binnen de gemeente vinden we van groot belang. We willen dat de gemeenteraad sterker en onafhankelijker kan werken en zetten daarvoor een apart onderzoeksbudget van €250.000 op jaarbasis op. Hiermee kan de raad zelf onderzoek opzetten en uitvoeren naar bepaalde plannen.
- **Huiskamers van de wijk.** Elke wijk heeft een publieke ontmoetingsplek nodig. We willen het aantal 'huizen van de wijk' uitbreiden, en wijken vooral zelf inspraak geven over welke ontmoetingsplekken zij graag hebben. Denk aan meerdere (kleinschalige) huiskamers, wijktuinen, of nieuwe openbare plekken in een winkelstraat.
- **Tegengaan verkokering binnen gemeente.** We zetten in op een dienstbaar gemeentelijk apparaat met ruimte voor autonomie van zelfstandige professionals. Binnen de organisatie gaan we verkokering tegen, zodat er ruimte is voor een open en flexibele aanpak van problemen in de stad.
- **Leidend in de metropoolregio.** Als centrum van een grote en krachtige regio zetten we vol in op regionale samenwerking in bijvoorbeeld de Metropoolregio Rotterdam Den-Haag, op het gebied van bereikbaarheid, verduurzaming, vestigingsklimaat, kennis, digitalisering en innovatie. Rotterdam speelt een voortrekkersrol bij het aanpakken van deze regionale uitdagingen en kansen.
- **Transparantie over inspraak lobby en filantropie.** De gemeente mag inspraak vragen van initiatieven, actoren en organisaties in de stad, zoals filantropen. Het is wel belangrijk dat er transparantie is over eventuele zeggenschap en adviezen die worden gegeven. We moeten waakzaam zijn voor voorkeursbehandelingen en de gemeente hier extra op controleren.

Participatie

Rotterdammers willen mee kunnen praten en beslissen over hun stad. De gemeente moet ruimte bieden voor nieuwe ideeën. Dat zorgt ervoor dat zoveel mogelijk stemmen gehoord worden bij het maken van besluiten over de stad. Ook en juist die van groepen die moeilijker toegang vinden tot de politiek, zoals jongeren, vrouwen en Rotterdammers met een migratieachtergrond. Om inclusief beleid te voeren, moet de gemeentepolitiek participatie gaan zien als een vast en logisch onderdeel van het beleidsproces, maar ook de middelen die we voor participatie gebruiken uitbreiden. Ons uitgangspunt is dat plannen, ideeën en oplossingen van bewoners vaak van gelijke, zo niet hogere kwaliteit zijn dan plannen uit de gemeenteraad of het college. Dat willen we laten zien in ons stemgedrag, onze opstelling in de raad en in ons contact met de rest van de stad.

Onze aanpak

- **Buurtbudget.** We voeren een buurtbudget in. Naar voorbeeld van Antwerpen en vele andere gemeenten buiten Nederland komt 1% van de gemeentebegroting in handen van de Rotterdammers zelf. Iedere buurt krijgt daarnaast wat ons betreft een eigen budget. Inwoners kunnen zelf bedenken hoe ze de wijk groener, socialer of gezonder kunnen maken met dat budget.
- **Loting.** Des te diverser de groep die meepraat, des te beter onze democratie werkt. Om te proberen tot een diverse groep van meepratende bewoners te komen, starten we proeven met lotingen binnen bepaalde thema's, zoals klimaat of wonen. We loten dan een aantal Rotterdammers die mee mogen praten over dat onderwerp.

- **Oplossingsgerichte participatie.** We willen niet alleen inzetten op participatie om Rotterdammers mee te laten praten, maar ook samen met hen problemen oplossen, kaders te stellen en een duidelijk plan van aanpak op te zetten voor kwesties die spelen in de stad. Op het gebied van duurzaamheid kiezen we bijvoorbeeld voor een burgerberaad voor het klimaat.
- **Capaciteit en budget.** Om participatie zo goed mogelijk te kunnen uitvoeren is organisatiekracht, arbeidscapaciteit en budget nodig. We willen de gemeentelijke stafafdeling voor participatie, met haar eigen beleids- en communicatiemedewerkers en projectgroepen, blijven versterken.
- **Jongerentop.** We vinden het belangrijk om jongeren structureel te betrekken bij, en kennis te laten maken met de politiek. Daarom blijven we de Jongerentop organiseren. We willen budget reserveren om werk te maken van de adviezen van de jongeren.
- **Right to cooperate.** De afgelopen periode hebben we het *right to cooperate* ingevoerd: het recht voor bewoners en organisaties om samen te werken met de gemeente om maatschappelijke doelen te behalen. Op het moment wordt het samenwerkingsrecht vooral toegepast in het welzijnswerk. We trekken dit door naar alle sectoren van de gemeente.
- **Right to challenge.** Vaak kunnen netwerken uit de wijk overheidstaken beter uitvoeren dan de gemeente zelf. Daarom hebben we het *right to challenge* ingevoerd. Om dat in de praktijk uit te voeren, maken we afspraken tussen organisaties, vertegenwoordigers, onafhankelijke procesbegeleiders en de bewoners. De beste initiatieven belonen we extra.
- **Right to bid.** Door hitte op de vastgoedmarkt kiest de gemeente er vaak voor om vastgoed in eigen bezit door te verkopen aan de hoogste bidder. Dat terwijl deze gebouwen ook van grote waarde kunnen zijn voor de directe omgeving en bewoners. Daarom voeren we het *right to bid* in, waarbinnen bewoners gebouwen van de gemeente kunnen overnemen om te gebruiken voor maatschappelijk belang.
- **Behoud Citylab010.** Citylab010 geeft innovatieve Rotterdammers de kans om hun ideeën voor de stad uit te voeren via burgerinitiatieven. Citylab010 zorgt al jaren voor een ongekennde innovatiekracht van onderop en dat willen we koesteren en behouden.

Digitalisering, Privacy & Media

Inwoners verwachten dat Rotterdam meegaat in de digitalisering. De website van de gemeente Rotterdam wordt door velen als een onoverzichtelijk labirint van pagina's ervaren. Informatie is lastig terug te vinden en er is geen duidelijke sitemap. Om de gemeente Rotterdam dichterbij haar inwoners te brengen streven we ernaar om alle interacties zoveel mogelijk via één app plaats te laten vinden. Uiteraard doen we dit met aandacht voor privacy, maar ook voor onze minder digitaal vaardige inwoners.

Onze aanpak

- **Rotterdam-app.** We ontwikkelen één app voor zowel meldingen vanuit bewoners als het terugvinden van informatie. In de app combineren we de bestaande apps zoals de MeldR en de StopApp, maar we voegen ook crisiscommunicatie toe en een digitale kaart waarop burgers kunnen aangeven welke plekken van de stad aandacht behoeven. De app beschermt (persoons)gegevens en is gebruiksvriendelijk, ook voor laaggeletterden en anderstaligen. Wie niet met een app overweg kan, kan nog steeds een speciaal telefoonnummer bellen, terecht bij de website, of langskomen bij een loket.

- **Commissie Digitale Zaken.** Voor voldoende beleidsaandacht stellen we een speciale gemeenteraadscommissie voor digitale zaken aan. Deze commissie kijkt kritisch naar welke data de gemeente verkrijgt, voor welke doeleinden dit gebeurt, hoe de verwerking plaatsvindt en of hierbij commerciële partijen worden ingezet. We stellen hoge kwaliteitseisen op het gebied van gegevensbescherming en informatiebeveiliging. Denk aan strenge inkoopvoorwaarden, certificering en accreditatie.
- **Rotterdamse data openbaar.** We breiden onderzoek010.nl uit met live data en kaarten van de stad. Ontwikkelaars kunnen door middel van APIs innovatieve toepassingen ontwikkelen voor inwoners.
- **Informatieverzoeken transparant.** In het kader van macht en tegenmacht pleiten we voor een transparante gemeente die met een open vizier journalisten en inwoners tegemoet treedt. Dat wil onder andere zeggen dat de gemeente informatieverzoeken snel en inhoudelijk beantwoordt.
- **Bescherming lokale journalistiek.** Lokale media zijn een waakhond voor de lokale politiek en openbaar bestuur. Ze zijn een waakhond, houden de boel scherp, brengen dingen aan het licht en beschermen daarmee de rechtsstaat. Samen met lokale journalistiek zorgen we ervoor dat journalisten altijd veilig hun werk kunnen doen.
- **Kosteloos lokale media lezen.** Goede journalistieke producten zitten vaak achter een betaalmuur en dat is terecht. We zouden graag zien dat ook mensen met een kleine portemonnee toegang hebben tot (lokale) media. In overleg met bibliotheken verbreden we de vrije toegang tot media in hun aanbod.

Financiën

Rotterdam staat er financieel gezien erg goed voor en daar zijn we trots op. Net zoals de afgelopen 8 jaar zien we het ook in de komende vier jaar als onze verantwoordelijkheid om gezonde gemeentefinanciën na te streven. Daarom sturen we op een sluitende begroting en meerjarenraming. De solvabiliteitsratio is inmiddels boven de 50% en blijft wat ons betreft boven de 40% met een weerstandsvermogen van minimaal 1,0. De Rotterdamse begroting van ongeveer €3.7 miljard ligt grotendeels vast in wettelijke bepalingen. Om onze plannen te realiseren zijn veelal accentverschuivingen binnen bepaalde portefeuilles en beleidsterreinen vereist. Substantiële investeringen zetten we in voor klimaat, woningmarkt, cultuur en het sociaal domein.

Onze aanpak

- **Energietransitie gelden in Brussel en Den Haag.** In het kader van de energietransitie komen er veel Europese en landelijke gelden vrij. We lobbyen stevig om extra geld in Den Haag en Brussel. Dat is terecht gezien de grote kansen die Rotterdam biedt op het vlak van verduurzaming.
- **Meer geld vanuit het Rijk voor jeugdzorg.** Op dit moment loopt een landelijk onderzoek dat moet uitwijzen hoeveel gemeenten structureel extra nodig hebben voor jeugdzorg. Zodra dit is afgerond, zetten we ons in voor extra geld voor Rotterdam.
- **Verhoging parkeertarieven.** Parkeerplaatsen zijn publieke ruimtes waarmee autorijden flink gesubsidieerd wordt. Daarom verhogen we de tarieven voor straatparkeren. De kosten voor een tweede vergunning per huishouden verhogen we fors. Ook wordt parkeren op straat binnen de hele ring betaald. Parkeren in de garage wordt relatief gezien nog aantrekkelijker dan straatparkeren. De extra opbrengsten gebruiken we onder meer voor betaalbaar OV voor arme kinderen en ouderen en extra vergroening.
- **Toeslag rijden in de binnenstad.** We zetten in op een toeslag voor autoverkeer in de binnenstad. Dit beleid wordt al bijna 20 jaar in Londen gevoerd en leidde in eerste instantie tot kritiek, maar inmiddels willen inwoners niet meer zonder. We verwachten vergelijkbare kritiek in Rotterdam maar ook dat de leefbaarheid aanzienlijk zal toenemen. De opbrengst van de toeslag zetten we in voor de financiering van schoon vervoer.
- **Verhoging toeristenbelasting.** We verhogen de logiesbelasting van 6.5% naar 7.0%. Voor particuliere of bedrijfsmatige verhuur vanuit woningen, zoals vakantieverhuur, Bed & Breakfast en Short Stay, hanteren we een toeristenbelasting van 10% van de omzet uit overnachtingen. Dit zal weinig impact hebben op de beslissing van toeristen om al dan niet in Rotterdam te overnachten, terwijl zij zo wel meebetalen aan al het moois dat de stad hen te bieden heeft.
- **Aanpassing in gratis OV voor ouderen en kinderen.** AOW-gerechtigden kunnen gratis reizen met het OV in Rotterdam. Dit is een kostbare regeling en voor veel ouderen overbodig. Zij hebben geen financiële bijdrage nodig. We willen deze regeling houden voor AOW-gerechtigden met een inkomen tot 130% van de toepasselijke bijstandsnorm. Met de gelden die hierdoor vrijkomen, willen we kinderen tot 12 jaar uit gezinnen met een inkomen onder dezelfde norm vrij reizen aanbieden.
- **Subsidies onder de loep.** We kijken kritisch naar subsidies en toetsen hun bijdrage aan duurzaamheid, kansgelijkheid en levendigheid van de stad. Dragen bepaalde subsidies niet bij? Dan bouwen we deze af.

Nawoord

Wij zijn veel dank verschuldigd aan de inbreng en ideeën van velen die zijn geïnterviewd in de periode van maart tot oktober 2021. In het bijzonder danken wij alle deelnemers aan de pakweg veertig expertpanels, het bestuur van D66 Rotterdam, de fractie 2018-2022, de wethouders, de themagroepen, de gebiedscommissieleden en wijkraadsleden, de Rotterdamse JD, de VPC's uit de G4 gemeenten en alle betrokken leden van D66 Rotterdam.

De verkiezingsprogrammacommissie van D66 Rotterdam

Toon Borren (voorzitter)
Rik van Berkel
Thijs Steigenga
Marthe Hoppener
Peter Bosma
Joyce Murre
Martijn Samson
Forra de Jong
Saami Akrouh
Angela Schoonderbeek
Tjerk Ranshuijsen
Saimira Tola-Khouw
Jelrik Westra
Ameline Ansu (redactie)
Jim Pedd (redactie)
Jeroen Mooijman (fotografie)

